

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

ВП «Миколаївська філія
Київського національного
університету культури і
мистецтв»

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«Феномен особистості та творчості Т.Г. Шевченка
в сучасному культурологічному просторі»**

***Збірник тез доповідей
Частина II***

Миколаїв, 2014

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

**ВП «Миколаївська філія Київського національного
університету культури і мистецтв»**

Всеукраїнська науково-практична конференція

**«Феномен особистості та творчості Т.Г. Шевченка
в сучасному культурологічному просторі»**

*Збірник тез доповідей
Частина II*

Миколаїв, 2014

УДК 821.161.2+930.85

ББК 83.3(4Укр.1)+71.0

Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Феномен особистості та творчості Т.Г. Шевченка в сучасному культурологічному просторі»: Збірник тез доповідей (II частина). – Миколаїв: ВП «МФ КНУКІМ», 2014. – 71 с.

Збірник містить тези доповідей секційного засідання студентів, представлених на всеукраїнській науково-практичній конференції «Феномен особистості та творчості Т.Г. Шевченка в сучасному культурологічному просторі»

Робочими мовами конференції є українська та російська.

З М І С Т

<i>Дуднік А.</i> Педагогічні погляди Тараса Шевченка	6
<i>Круглова Н.</i> Роль Т.Г. Шевченка та його творчості у становленні української культури	10
<i>Гусак Г.</i> Патріотичне виховання сучасної молоді на основі творчої спадщини Т.Г. Шевченка	15
<i>Бойченко О.</i> Музична нива Т.Г. Шевченка на тлі української культури	18
<i>Артюхова А.</i> Внесок Т.Г.Шевченка у становлення національної школи	23
<i>Ткаченко В.</i> Лексико-семантична опозиція мати/дочка в поемі Т. Шевченка «Утоплена»	26
<i>Матвієнко К.</i> Особистість Т.Г. Шевченка - невід'ємна складова культурного світу України	29
<i>Спіцина А.</i> Т.Г. Шевченко в англомовному світі	32
<i>Письменна Д.</i> Безсмертне слово Великого Кобзаря	35
<i>Євдокимов Ю.</i> Розкриття правової думки в творчості Т.Г. Шевченка	38
<i>Грабович О.</i> Політичні погляди Т.Г. Шевченка в його творчості та суспільній діяльності	43
<i>Камінська І.</i> Творчість поетів-миколаївців, лауреатів Національної премії ім. Т.Г. Шевченка	48
<i>Гравченко В.</i> Іван Франко як дослідник творчості Т.Г. Шевченка	51
<i>Качуріна Н.</i> Т.Г. Шевченко і кобзарство	54
<i>Градова Р.</i> Застосування ідеї балади «Утоплена» Т.Г. Шевченка в хореографічному практикумі	57
<i>Микитенко І.</i> Т.Г. Шевченко в творах миколаївських митців	60
<i>Дроговоз К.</i> Шевченкіана народного художника України, лауреата національної премії ім. Т.Г. Шевченка – Андрія Антонюка	64

ДУДНІК АННА, студентка V курсу
Інституту педагогічної освіти
Миколаївського національного
університету ім. В. Сухомлинського

ПЕДАГОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

У XIX ст. Українські землі були поділені між двома імперськими державами – Австро-Угорщиною та Росією. Саме тоді була висунута й обгрунтована ідея соборності України, над якою почало працювати не одне покоління дослідників, культурологів.

XIX ст. породило цілу плеяду великих, відомих і значних педагогів, діячів освіти, мислителів. Їх досить легко ранжувати, класифікувати, бо саме в цьому столітті відбувається як формування української нації в сучасному розумінні, так і модерної педагогічної думки [4].

Серед прогресивних українських педагогів XIX ст., великий український поет, художник, мислитель, відомий усьому світові як визначний гуманіст. Тарас Григорович Шевченко (1814-1861) не був професійним педагогом. Проте, у своїх творах він висловив дуже цінні думки з питань освіти і виховання дітей, чимало з яких не втратили актуальності, коли народжується народознавство і народна педагогіка. Не залишив якихось праць з педагогіки, але його геніальні поетичні й прозові твори насичені проблемами навчання і виховання, вони несуть молоді виховний потенціал, спрямований на плекання національної свідомості, патріотизму, духовного збагачення особистості; його бентежить духовна байдужість, змирення з рабським станом свого народу [1].

Уся творчість Т. Шевченка пронизана ідеєю незалежності України, любові до неї, відданості своєму народу, злагоди в суспільстві.

Сенсом його життя було служіння рідному народу, Батьківщині. Своім геніальним талантом він намагався виховати і в читачів такої самої сили почуття любові й відданості.

Т.Г. Шевченко розвінчує політику царизму, який дбав не про освіту, а про затемнення народу. Робилося це тим, що шкіл було дуже мало, більша частина дітей не охоплювалася навчанням. А ті діти, яким випала доля навчатися, набували примітивних знань, бо вчилися

здебільшого у церковно-приходських школах малограмотними дячками.

Шевченка як громадянина і патріота не могли не хвилювати проблеми української школи. Т.Г. Шевченко добре знав, в якому становищі перебувала народна освіта. У низці поетичних творів («Наймичка», «І мертвим, і живим...»), повістях «Близначе», «Княгиня», «Щоденнику» та ін.) він започаткував педагогічні ідеї, які значно вплинули на формування педагогічної думки в Україні.

Поет вказує, що шлях національного відродження пролягає через усвідомлення своєї історії, національної гідності [2].

Визначальну роль у вихованні патріотизму, любові до рідного народу, формування самосвідомості, на думку Т. Шевченка, має рідна мова. Вона є невмирущим виразником народних ідеалів, духовного збагачення.

Ставши охоронцем рідної мови, Т.Г. Шевченко закликав зрозуміти, пізнати таїни рідної мови, бо людина без любові до материнської мови не може бути вірною ні своєму народові, ні державі.

Поруч з правдивою історією свого народу, рідною мовою, які мають займати провідне місце в рідній школі, поет високо цінить народну пісню. На народній пісні зріс геній Т.Г. Шевченка. Пісня для нього була невмирущим джерелом духовності народу, його історією, долею.

Тарас Шевченко часто критикував недоліки навчання й виховання в різних навчальних закладах царської Росії. У повісті «Прогулка с удовольствием и не без морали» він підкреслював, що «освіта повинна збагачувати, а не обкрадати серце людське».

Він прагнув швидше «перешкодити школу», побудувати навчально-виховний процес на нових засадах, мрів про народну школу, яка б давала міцні знання, сприяла розумовому й фізичному розитку дитини, а вчитель був би добрим наставником.

Великий Кобзар був упевнений, що навчання та виховання дітей має спиратись на рідну материнську мову, народні традиції, фольклор, на досягнення прогресивної демократичної педагогіки.

Питання освіти і виховання посідають чільне місце і в щоденнику Тараса Шевченка, де він висловлював свої зауваження, зокрема щодо естетичного виховання. Так, про Нижегородський інститут шляхетних дівчат занотував: «Усе це погано, але ось що

огидно. У залах інституту, крім лав та грізного зображення самодержця, жодної картинки, жодної гравюри. Де ж естетичне виховання жінки?».

Визначаючи мету освіти, Т.Г. Шевченко зазначав: «Зі школи має виходити освідчена, пряма і сердечна людина, яка добре розуміє і глибоко співчуває всьому людському, любить свою Батьківщину».

Насамперед, просвітителю обстоював право свого поневоленого народу на рідну школу, яка є засобом полішення життя народу, його пробудження й усвідомлення життя рабського стану. Народна школа, на думку Т.Г. Шевченка, має бути доступною для всіх дітей. У ній діти мають одержувати глибокі знання, всебічно розвиватися. Рідна школа має задовольняти потреби свого народу і діяти на засадах народності. Велику роль у народній школі поет надає особі вчителя, справу якого вважає найвищою мірою благородною і серйозною. Народний учитель самовіддано служить людям, своїй батьківщині.

З глибокою симпатією поет пише про виховання дітей у сім'ях трудівників, де між усіма членами сім'ї відчувається сімейна близькість та взаєморозуміння. Він говорить про селянські вдівські сім'ї, де, незважаючи на бідність, зберігаються гарні відносини. [3].

Усвідомлюючи, що сімейне виховання має доповнюватися суспільним, щоб виростило покоління, не відірване від загального життя громади, Т.Шевченко все ж дуже високо цінував саме родинне, причому надавав особливо значення матері. Поет глибоко знав, як із благовінням оспівується у фольклорі жінка – мати («На сонці тепло, а біля матері добре», «Немає у світі такого краму, щоб купити маму» тощо).

Коли поет говорить про святі материнські почуття, про любов дітей до батьків, до матері, його слово набуває надзвичайної сили. Нічого в світі немає милішого, ніж любов до матері: «слово «мамо» - великеє найкращеє слово».

Змальовуючи образ матері, її відданість дітям, силу її любові, Тарас Шевченко підводить до думки, що мати – це перша природна вихователька своєї дитини.

Під суспільним вихованням Тарас Шевченко визначає свій ідеал виховання особистості. Це людина з багатогранними знаннями і високими моральними рисами, чесна, працьовита, добра, з почуттям гідності та громадянськості, яка здатна застосувати свої знання в житті.

В останні роки свого життя Т. Шевченко намагався бути корисним рідній школі. Він радісно зустрів звістку про відкриття в Україні недільних шкіл і для них написав «Букварь южно-русській» (Спб., 1861), який займав одне з провідних місць в історії освіти і культури України. «Буквар южно-русській» має такі розділи: азбуки, склади, цифри, лічба, текстовий матеріал, на якому вчать читати. У букварі були і фольклорні твори: приказки та прислів'я, народні думи, на яких Т.Г. Шевченко прагнув сформулювати юні душі майбутніх освічених співвітчизників. [2].

Тому, можна сказати, що вся педагогічна спадщина Тараса Шевченка була адресована повністю українському народу.

Велике виховне значення Шевченкових творів –невичерпне джерело виховних нових національно свідомих поколінь української молоді.

Список використаних джерел:

1. Артемова, Л.В. Історія педагогіки України [Текст]: Підручник / В.Л. Артемова. - К.: Либідь, 2006. - 424 с.
2. Любар, О.О. Історія української школи і педагогіки [Текст]: навч. посіб. / О.О. Любар, М.Г. Стельмахович, Д.Т. Федоренко. – К.: Знання, 2006. – 447 с.
3. Місіяшенко, В.А. Історія педагогіки України в особах [Текст]: Навч. посіб. / В.А.Місіяшенко, О.І. Курок, Л.В. Задорожна. – Суми: ВТД «Університецька книга», 2005. – 266 с.
4. Сухомлинська, О.В. Українська педагогіка в персоналіях [Текст]: навч. посіб. / О.В. Сухомлинська. – К.: Либідь, 2005.- 624 с.

КРУГЛОВА НАТАЛІЯ, студентка ІV курсу Інституту педагогічної освіти Миколаївського національного університету ім. В. Сухомлинського

РОЛЬ Т.Г.ШЕВЧЕНКА ТА ЙОГО ТВОРЧОСТІ У СТАНОВЛЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Чи можна нам уявити українську культуру без славетного імені Тараса Григоровича Шевченка? Чи можна нам уявити світову культуру без цього видатного українського сина і поета? Звичайно, це питання риторичне. Важко знайти українця, який би не знав хоча б кількох шевченкових рядків.

Саме Шевченко є основоположником нової української літератури і родоначальником її революційно-демократичного напрямку. Саме в його творчості повно розвинулися ті начала, які стали провідними для передових українських письменників другої половини ХІХ – початку ХХ століть. Шевченко перший в українській літературі виступив як істинно народний поет, твори якого з усією повнотою відбили почуття й думки трудящих мас, їх віковічні визвольні прагнення.

Попередники великого поета в українській літературі в своїх творах критикували окремі явища тогочасного життя, як-от: знущання поміщиків з селян, хабарництво чиновників. Шевченко ж виступив як грізний суддя і обличитель усього самодержавно-кріпосницького ладу, як непримиренний ворог поміщиків і царизму. У його творах змальований новий позитивний герой – борець проти самодержавно-поміщицького ладу, борець за щастя народу.

Творчість великого народного поета внесла в нашу літературу незнане багатство тем і жанрів, прилучила її до кращих досягнень світової літератури.

Шляхом Шевченка пішли найвидатніші передові українські письменники наступного часу – Марко Вовчок, Панас Мирний, Іван Франко, Павло Грабовський, Леся Українка та ін.

Шевченко відіграв важливу історичну роль у розвитку української літературної мови. Він установив ту структуру української літературної мови, яка збереглась у всьому істотному як

основа сучасної мови, тобто розвинув і утвердив певний склад словника і граматичний лад української мови, які стали нормою і зразком для письменників, преси, театру тощо.

Попередники Шевченка в українській літературі, починаючи з Котляревського, використовували в своїх творах живу народну українську мову, а також скарби усної народної творчості, але це використання було ще обмеженим, відповідно до не досить широких тем і літературного стилю цих письменників. Крім того, вони ще не позбулися діалектних, вузькомісцевих елементів.

Норми української літературної мови, створені на народній основі, дала поезія Шевченка. Основні мовні джерела великий народний поет черпав із скарбів фольклору і живої розмовної мови. Він відібрав від загальнонародної мови все найбільш істотне і яскраве і розкрив у своїй творчості багатство, гнучкість, красу і милозвучність українського слова.

Царизм репресіями прагнув зупинити лавину народної шани й любові до великого сина України, а вийшло навпаки. З 1918 року вшанування пам'яті великого Кобзаря 9 березня стало в нашій країні щорічним і всенародним. Відкрито пам'ятники поетові в Києві, Каневі, Харкові та в інших містах України, могилу великого Тараса оголошено заповідником, ім'я Шевченка присвоєно Київському університетові, театру опери та балету; масовими тиражами видаються його твори, відкрито Державний музей Т.Г. Шевченка, його ім'я присвоєно навчальним закладам і науковим установам, вулицям, бульварам, площам, пароплавам.

Починаючи з 1962 року, щорічно присуджуються Державні премії України імені Т.Г. Шевченка в галузі літератури і мистецтва.

В умовах складних процесів нашого державотворення, політичного протистояння між національно-патріотичними силами актуальними є заповіді Тараса Шевченка.

Чи не найважливішим у сьогоднішні є його заклик до єднання всіх здорових сил української нації в ім'я утвердження нашої незалежної держави:

*... «Обніміте ж, брати мої,
Найменшого брата, –
Нехай мати усміхнеться,
Заплакана мати.
Благословить дітей своїх*

*Твердими руками
І діточок поцілує
Вольними устами.
І забудеться срамотна
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава України.
І світ ясний, невичірній
Тихо засіяє...
Обніміться, брати мої,
Молю вас, благаю!»*

Ми всі хотіли б дожити до часу здійснення Шевченкових ідеалів свободи і любові, коли справді нарешті

*... «на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син і буде мати,
І будуть люди на землі...»*

Про велич Тараса Шевченка в історії України написав Іван Франко такі слова:

*«Він був сином мужика – і став володарем у царстві духа.
Він був кріпаком – і став велетнем у царстві людської культури.
Він був самоуком – і вказав нові світлі шляхи професорам і книжним ученим.*

Десять літ він томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, як десять побідних армій».

Світове значення творчості. Кожний, хто глибоко вивчає творчість великого сина України, неминуче переконується, що має вона світове значення. Ось кілька висловлювань з цього приводу: «Завдяки Шевченкові скарби української душі повною річкою влилися в загальний потік людської культури» (Луначарський); «Тарас Шевченко не має собі рівних у світовій літературі» (Курелла, Німеччина); «Його геній розрісся, як дерево, простягнувши крону над віками» (Камілар, Румунія); «Поки б'ються серця людей, звучатиме і голос Шевченка» (Хікмет, Туреччина); «Він був найбільш народним поетом з усіх великих поетів світу. Поезія Шевченка була явищем єдиним і неповторним. Немає для неї відповідника в світовій літературі» (Якубець, Польща).

Інколи справедливо зауважують, що революційно-демократичних письменників у ХІХ ст. було не так уже й мало, проте жоден з них не піднявся до таких вершин шани і любові народу, як Шевченко. У своїх творах він випромінював на скривджених всю силу великої любові, цілий океан ніжності, а трагедію сироти чи вдови підносив до рівня світової трагедії.

«Кобзар» знаменував собою демократизацію світової літератури, бо з його сторінок чи не вперше заговорили цілі соціальні материки, які залишалися невідомими для елітарної культури — і це було одкровенням.

Не дивно, що твори Кобзаря перекладені всіма слов'янськими мовами, а також грузинською, вірменською, казахською, узбецькою, німецькою, англійською французькою, датською, новогрецькою, іспанською, хінді, японською, в'єтнамською, корейською, румунською, італійською, угорською, малайською, бенгальською та багатьма іншими мовами.

Про все більшу світову славу великого Кобзаря свідчать пам'ятники, встановлені в різних країнах світу: у Палермо (Канада), Бухаресті, Вашингтоні, Нью-Йорку, Парижі тощо.

Шевченко — явище унікальне. Його немає з ким порівняти у письменстві інших народів. Не тому, що він кращий за інших. Йдеться про особливий генотип культури нашої країни.

В ньому вся історія наша, все буття, ява і найпотаємніші сни. Нас просто не існує без нього: Україна — це Шевченко, Шевченко — це Україна. Не знайти такого анатомічного скальпеля, який міг би відділити одне від одного. Синонімічна пара на всі часи.

Уявити себе без Шевченка — все одно, що без неба над головою. Він — вершинна парость родового дерева нашої нації, виразник і хранитель народного духу. Навіть плоть його вознесена на вершину. Іншої такої могили на Україні нема, нема такої могили на всій планеті. Вона — немов козацька вежа, де при наближенні небезпеки запалювали сторожовий вогонь. Вогонь на сторожовій вежі Шевченка не згасає ніколи.

Шевченко для свідомості українців — не просто література. Він — наш всесвіт. Явище Шевченка — виправдання України перед людством, підтвердження нашої національної повноцінності. Слово, яке не співвідноситься з його Словом, — нічого не варте. До Шевченка треба доростати всім життям».

Тарас Шевченко!... Це ім'я дорогоцінною перлиною виблискує у золотій скарбниці світової культури. У славній плеяді безсмертних класиків літератури геніальний співець українського народу по праву стоїть в одному ряду з такими титанами думки і слова, як Гомер і Шекспір, Пушкін і Толстой, Гете і Байрон, Шіллер і Гейне, Бальзак і Гюго, Міцкевич і Бернс, чия мистецька спадщина стала надбанням усього передового людства.

Висновки. Творчість великого Кобзаря належить до вічно живих явищ, які не спиняються на тій точці, на якій застала їх смерть, але далі розвиваються вже в свідомості суспільства. Кожна епоха висловлює про них свою думку, і як би вірно не зрозуміла вона їх, але завжди залишить наступній епосі сказати щось нове й вірніше, і жодна не висловить усього остаточно.

Тарас Шевченко — символ чесності, правди і безстрашності, великої любові до людини. Вся творчість великого Кобзаря зігріта гарячою любов'ю до Батьківщини, пройнята священною ненавистю до ворогів і гнобителів народу. Його думи, його пісні, його полум'яний гнів, його боротьба за світлу долю трудового люду були думами, піснями, гнівом і боротьбою мільйонів.

Поезію Шевченка люблять усі народи. Поет, який віддав усі свої сили боротьбі за визволення рідної України від соціального і національного гніту, виражав прагнення і сподівання всіх народів, всіх прогресивних людей світу.

Вже більше ста років пройшло як перестало битися благородне, мужнє серце геніального поета-революціонера Тараса Григоровича Шевченка. Але світлий образ великого Кобзаря — безсмертний, як і сам народ, що породив його. Вічно нетлінна творчість геніального сина України жива подихом життя, биттям гарячого людського серця. Безсмертна могутня сила його таланту, проникливість і глибина його думки, мужність і ніжність його лірики, гострота і пристрасність його слова, мужність і пісенність його віршів, самовіддана любов його до своєї Батьківщини, до свого народу.

ГУСАК ГАННА, студентка IV курсу
Інституту педагогічної освіти
Миколаївського національного
університету ім. В. Сухомлинського

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ НА ОСНОВІ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

На території України спостерігається процес деградації частини молоді, що проявляється у притупленні природних потреб у пізнанні й творчості, відсутності інтересу до вивчення історії рідного краю, знецінення духовних ідеалів. Тому сьогодні важливо відтворити почуття патріотизму, сформувані у молоді такі якості, які вона зможе проявити, зокрема, захист інтересів своєї родини, любов до народу та Батьківщини, реалізація особистих здібностей на благо української держави. Однією з умов патріотичного виховання сучасної молоді є вивчення творчості Тараса Григоровича Шевченка.

Питання патріотичного виховання сучасної молоді на основі творчої спадщини Шевченка не достатньо вивчене, однак існують дослідження, що пов'язані з питанням, якою Україна постає у його творчості. Зокрема, Юрій Івакін у дослідженні «Поезія Шевченка періоду заслання» стверджує, що поет висловлює любов до Батьківщини і тугу за нею, що простежується у його творах[2, 58].

Юрій Барабаш зазначає, що для Кобзаря «поняттям «Україна» означено найвищу духовну і моральну вартість як національного, так і особистісного плану» [1,111].

Петро Іванишин у праці «Національний спосіб розуміння в поезії Т. Шевченка, Є.Маланюка, Л.Костенко» вказує, що у творах даних авторів втілено Україну «як наскрізний основообраз». Вона «витлумачується як Україна - земля, ... Україна - світ,... й Україна – історія» [3, 235].

Патріотизм Тараса Шевченка проявляється у любові до Батьківщини. Кобзар першим вводить в українську поезію образ України, зображуючи її об'єктом глибокого ліричного переживання. Поет, знаходячись далеко від рідної землі, заглиблюється у свій внутрішній світ, а також пізнає себе. Заклик любити Україну, молити за неї Господа звучить у поезії «Згадайте, братія моя...», яка стала

заспівом до казематних поезій Т. Шевченка: «Любіться, брати мої, / Україну любіть / І за неї, безталанну, / Господа моліть./ І його забудьте, други, / І не проклиняйте» [5, 5]. Любов до Батьківщини спостерігається в інших поезіях, наприклад, «То так і я тепер пишу»: «Якби сказати, що не люблю, / Що я Україну забуваю / Або лукавих проклиною / За те, що я тепер терплю,— / Єй-богу, братія, прощаю / І милосердому молюсь» [5, 65].

Патріотизм Шевченка проявляється не лише у любові до рідного краю, але й до народу. У ситуації етичного вибору, що існувала й під час допитів у III відділі, на яких поет «гнівно говорив правду... про жахливе становище народу, сміливо дивився в вічі небезпеці», «нікого з кирилومهфодіївців не видавав» [4, 154].

Поет не тільки не відмовляється від своїх переконань, він мусить перебороти безліч протиріч і через ствердження любові й відданості Батьківщині віднайти себе. Так, мотив надії у творчості Шевченка переплітається з мотивом безнадії. У моменти розпачу, коли його огортає печаль і туга, надія покидає поета, що простежується у вірші «Ой гляну я, подивлюся...»: «Не буде нічого./ Як же його у неволі/ Жити без надії?» [5, 72]. Та все ж надія перемагає відчай у поетовій душі. Однак він вірить у те, що зможе повернутись на Україну, а надія на її краще майбутнє дає силу достойно тримати життєві удари Т. Шевченкові. Зокрема, у поезії Т. Шевченка «Буває, в неволі іноді згадаю...» перед ліричним героєм постає страшна правда про історію України, яка відкривається у сні. Всі фантастичні картини та враження, що змінюються: козак, що виходить з могили, сама могила «начинена» козацькими трупами, страх дитини, біль «І досі болить, / як сон той згадаю» [5, 223] – яскраві, які можливо побачити лише у сні. Сама розповідь старого козака не нагадує абсурдні картини сну. У ній Шевченко відображає своє бачення минулого України і доносить його до читача, описуючи історію однієї козацької родини. Героїчна доля старого козака і його синів, страшні жертви, принесені ними заради свободи батьківщини й особистої набувають рис узагальнення: у їхній історії вміщена історія України, так як їхня боротьба й смерть - це боротьба України за волю й смерть цієї волі: «Дивися, дитино, /... Усі ті могили, усі отакі. / Начинені нашим благородним трупом, / Начинені туго. Оце воля спить!» [5, 222]. Автор закликає, щоб молодь вивчала

історію своєї країни і не допускала помилок, боролася за краще майбутнє України, адже за її незалежність полягло чимало українців.

Тарас Шевченко «мережає» свої твори завдяки духовному зв'язку з Україною, який ніколи не переривається. Із заслання, «за Уралом», він закликає свої думи»: Прилітайте, сизокрили/ Мої голуб'ята,/ Із-за Дніпра широкого / У степ погуляти»[5, 19]. Саме цей духовний зв'язок допомагає поетові на чужині у ситуації відчаю не тільки не втратити себе, а створити себе у новій якості. Т. Шевченко у своїй поезії закликає українців шанувати один одного та любити свою Батьківщину: «Смиріться, моліться Богу / І згадуйте один другого. / Свою Україну любіть» [5, 15].

Висновки. Отже, патріотичне виховання на основі творчої спадщини Тараса Шевченка полягає у формуванні сучасної молоді ставлення до самих себе, до свого народу й Батьківщини, яке виявлятиметься у відповідних вчинках, переконаннях, ідеях. Тільки та молодь, яка переймається інтересами та потребами свого народу, маючи національну самосвідомість, може стати патріотами, діяльними творцями своєї долі та долі свого рідного краю.

Список використаних джерел:

1. Барабаш, Ю. «Я так її, я так люблю...» (Шевченкова Україна: словообраз, концепція, текст) [Текст] / Ю. Барабаш // Сучасність. – 2003. - № 7-8. - С.111-129
2. Івакін, Ю.О. Поезія Шевченка періоду заслання [Текст] / Ю. О.Івакін. – К.: Наукова думка, 1984. – 238 с.
3. Іванишин, П.В. Національний спосіб розуміння в поезії Т.Шевченка, Є.Маланюка, Л.Костенко [Текст]: монографія / П.В. Іванишин. — К.: Академвидав, 2008. — 392 с.
4. Неділько, Г. Я. Тарас Шевченко: Життя і творчість [Текст] / Г.Я.Неділько. - К.:Рад.шк.,1988.-. 247с.
5. Шевченко, Т. Г. Твори в п'яти томах [Текст] / Т.Г. Шевченко. – Т 2.: Поетичні твори (1847-1861). – К.: Дніпро, 1978. – 366 с.

БОЙЧЕНКО ОЛЕНА, магістрант
Миколаївського національного
університету ім. В. Сухомлинського

МУЗИЧНА НИВА Т.Г. ШЕВЧЕНКА НА ТЛІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

*Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!*

Т. Шевченко, «До Основ'яненка»

Тарас Шевченко увійшов у ХІХ століття як універсальна особистість, заявивши про себе в різноманітних галузях людської діяльності. Мистецька постать Кобзаря у всій своїй багатогранності є монолітна, цільна, з нерозривною єдністю творчого мислення. Різні види художньої діяльності нашого митця становлять органічне ціле, взаємно розвиваючи, доповнюючи і пояснюючи один одного.

Геніальність Т.Г. Шевченка яскраво світиться трьома рівноцінними гранями свого таланту – поезія, живопис, музика. Полум'яне слово Шевченка-поета немов летючою стрілою вражає, пориває серця людей до національного самоусвідомлення та самоствердження в єдиній соборній, незалежній українській державі. «Обніміться ж, брати мої, // Молю вас, благаю!» і сьогодні звучить надзвичайно актуально. Політичне та естетичне кредо Т.Г. Шевченка полягає в духовному єднанні поета і народу. Власне, Т.Г. Шевченко сформував літературну українську мову на основі народної і своєю творчістю утвердив її статус національної літературної мови. Поетичне слово Т.Г. Шевченка стало вагомим чинником пробудження національної свідомості української нації його унікальна творчість завершила процес становлення нової української літератури як важливої частки мистецьких надбань в загальносвітовій скарбниці духовних цінностей. А наступні покоління письменників постійно будуть черпати натхнення і насагу в поетичній Музі українського генія [5].

Т.Г. Шевченко-художник був таким самим «апостолом правди» і не ухилявся від тої високої ідеї – любові до людей, яка червоною ниткою проходить крізь усі його поетичні твори. Він завжди гаряче

повстає проти будь-якого гніту людського духу, кличе до любові до всіх слабих, пригноблених і всі вони однаково знаходять у ньому свого оборонця. Т.Г. Шевченко-художник працював у галузі станкового живопису, графіки, монументально-декоративного розпису та скульптури, досконало володів технікою акварелі, олії, офорта, рисунка олівцем і пером. Він є автором понад тисячі картин (втрачено більше як 165 творів). У 1860 році Т.Г. Шевченко дістає звання академіка гравюри за офорти з картин К.Брюлова та автопортрети. Його малярські роботи відзначаються психологічною глибиною та віртуозністю штриха. Своєрідною за сюжетом, композиційною будовою та ідейним наповненням є картина «Катерина» (1842 р.). У ній, подібно до народних картин, кожен елемент зображення є певним символом: дівчина є уособленням України, а дуб символізує її велич і красу. Як художник, аквареліст, графік та живописець Т. Г. Шевченко стоїть на рівні світового образотворчого мистецтва [1].

Стосовно музичного обдарування Т.Г. Шевченка, необхідно відзначити, що музикальність є визначальною рисою менталітету українців. Видатний композитор Петро Чайковський, дід якого був козацького роду на прізвище Чайка, зазначав: «Бувають щасливо обдаровані природи і бувають так само щасливо обдаровані народи. Я бачив такий народ, народ-музикант – це українці». Мабуть не знайдеться жодного українця, який би не любив співати. Співав і наш Великий Тарас протягом усього свого життя. У народній пісні Т.Г. Шевченко знаходив розраду і відчував втіху і задоволення. Поет згадує своє сирітське безрадісне дитинство у вірші «А.О. Козачковському»:

*Там собі у бур'яні,
Щоб не почув хто, не побачив,
Виспівую та плачу.*

Палку любов до народної пісні прищепили йому мати, яка співала колискові, дід – історичні (про Коліївщину), батько – чумацькі, сестра Катерина – ліричні. За свідченнями сучасників, Т.Г. Шевченко міг слухати співи годинами в якомусь вдячно молитовному настрої. Спів для Тараса був органічною потребою. П. Куліш згадував, що коли Т. Шевченко співав, усі довкрузь заговкали і зачаровано слухали, дехто плакав, а він співав людям на втіху та собі самому ще й на більшу. Т.Г. Шевченко мав голос приємного сріблястого тембру – тенор. Він співав серцем і був визнаний справжнім народним співцем України [4].

Т.Г. Шевченко знав дуже багато народних пісень. Ліричні пісні були співзвучні його вразливій, ніжній душі. До інших улюблених пісень поета належать «Та нема в світі гірш нікому», «Тяжко-важко в світі жити», «Ой, у степу могила», «Та забіліли сніги», «Тече річка невеличка».

Необхідно відзначити, що Т. Шевченко все життя також збирав і записував українські народні пісні, а деколи і сам створював мелодії до своїх віршів (пісня «Ой, повій, вітре, з великого луку та розвій нашу тугу»). Поет записував тексти пісень, а щодо мелодій, то завдяки своїй природній музичній обдарованості, швидко їх схоплював і засвоював напам'ять [7]. Він був одним з перших фольклористів, який зумів побачити в народній пісні феномен української нації:

*Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине...
От де, люде, наша слава,
Слава України!*

Такі рядки могла написати людина, музичний талант якої закорінений глибоко в душі. Поетична спадщина нашого Тараса виросла з української народної пісні. Нікому до Т. Шевченка і після нього не вдавалося так щиро, палко і повно передати почуття народу, його волелюбний дух, ніжну, мрійливу душу та сподівання на кращу долю. Про глибокий органічний зв'язок поезії Т.Г. Шевченка з народною творчістю свідчить той факт, що назва «Кобзар», яку дав Тарас невеликій ранній збірці своїх творів, перейшла на весь поетичний доробок митця. Особливо припали до душі нашого поета думи у виконанні славного бандуриста Остапа Вересая. З вдячності за високе кобзарське мистецтво Т.Г. Шевченко передає йому свій «Кобзар» з дарчим написом, а також гроші. Цікаво відзначити, що деякі свої поезії Т. Шевченко підписував ім'ям Кобзар Дармограй.

Т.Г. Шевченко не уявляв собі життя без пісні. Навіть малюючи картину, він завжди тихенько наспівував народні пісні, чаруючи друзів і свого учителя «великого Брюллова», як називав Т.Г. Шевченко Карла Брюллова. Зі спогадів самого Тараса дізнаємось, що під час роздумів про майбутню картину «хто його зна - відкіль несеться, несеться пісня, складаються вірші, дивись, уже і забув, про що думав, а мерщій запишеш те, що навіялось».

Українські народні пісні та думи стимулювали також художньо-образну сферу поетичної спадщини Т.Г. Шевченка, а яскраво виражена їх мелодійність, наспівність перейшла і в поетичне слово

Кобзаря. Народні пісні, які згадує Т.Г. Шевченко у своїх поезіях, є часткою духу самого поета, його внутрішнього світу [2].

Т.Г. Шевченко добре орієнтувався в класичній музиці, досконало знав сучасне музичне мистецтво, тонко відчував його естетичну вартість, по-фаховому розбирався у виконавській майстерності співаків та інструменталістів. Поет використовував таку музичну термінологію, яка свідчить про глибоку обізнаність з музикою (тема, варіації, соната, каватина, дует, квінтет, увертюра, ораторія, серенада, лад...). Тарас сам грав на кобзі, торбані та бандурі і дуже любив задушевний м'який тембр віолончелі. Герой його повісті «Музикант» так характеризує цей інструмент: «Тільки одна душа людини може так плакати і радіти, як співає і плаче цей чудовий інструмент».

Т.Г. Шевченко був дуже чутливим, тонким музикантом-інтерпретатором, вдумливим музикантом-критиком, музикантом-мислителем. На думку видатного українського музикознавця М. Гордійчука, Тарас Шевченко – наймузикальніший поет у світовій літературі.

Одним з перших друкованих музичних творів на текст Т. Шевченка є солоспів «Сирота» («Нащо мені чорні брови»), автором якого став друг поета Микола Маркевич (1847 р.). Першою оперою на Шевченкову тематику стала «Катерина» Миколи Аркаса (1891 р.), а першим балетом — «Лілея» Костянтина Данькевича (1939 р.) [6].

Пророче слово Тараса Шевченка є невичерпним джерелом натхнення для багатьох поколінь українських композиторів. Його значення для розвитку української музики важко переоцінити. Два корифеї української професійної музики – М. Лисенко і С. Людкевич стверджували, що мудре, відважне, сильне, вольове, полум'яне слово Тараса Шевченка та його страдницьке життя зробило їх українцями і мало вирішальне значення у тому, що вони стали на важкий, але почесний шлях служіння рідному народові. Людкевич писав: «Коли б не поезія Тараса Шевченка, я, мабуть, взагалі не став би композитором», а Лисенко – дворянин, син полтавського поміщика, власника кріпацьких «душ», схилив свою голову у побожному поклоні перед сином кріпака і беззастережно віддав його могутньому слову свою співучу душу митця [3].

Отже, без Т.Г. Шевченка не було б у нас ні Лисенка, ні Людкевича, а точніше – української національної професійної музичної школи. Феноменологічна постать Тараса Шевченка

з'явилася в критичний момент розвитку української нації. Все рухалося до загибелі. Поет писав:

*...Заснула Вкраїна,
Бур'яном укрилась, цвіллю зацвіла,
В коморі, в болоті серце прогноїла
І в дупло холодне гадюк напустила,
А дітям надію в степу оддала.*

І в цей час Доля нам посилає Великого Тараса, щоб український народ заговорив своєю рідною, наймилозвучнішою мовою у світі. А без мови немає народу. Т.Г. Шевченко став духовним провідником української нації. Його могутній голос розбудив в українців почуття національної гідності і вказав шляхи подальшого історичного розвитку – до створення власної, незалежної, соборної держави.

Творчість великого Кобзаря належить до вічно живих явищ, які не спиняються на тій точці, на якій застала їх смерть, але далі розвиваються вже в свідомості суспільства. Кожна епоха висловлює про них свою думку, і як би вірно не зрозуміла вона їх, але завжди залишить наступній епосі сказати щось нове й вірніше, і жодна не висловить усього остаточно.

Список використаних джерел:

1. Зайко, М. Тарас Шевченко як музична особистість [Текст] / М. Зайко // Українська музична газета. - 2006. - Січ.-Берез. (№ 1). - С. 8.
2. Захарчук, О. Шевченко-музикант [Текст] / О. Захарчук // Дзвін. - 2012. - № 3. - С. 114-117.
3. Костюк, Н. Поезія Тараса Шевченка в українській музиці: імена і жанри [Текст] / Н. Костюк // Студії мистецтвознавчі. - 2008. - Число 2. - С. 101-110.
4. Пахолків, А. Музичні струни Шевченкової душі [Текст] / А. Пахолків // За вільну Україну. - 2003. - 20 трав. - С. 5.
5. Степанишина, Ю. Тарас Шевченко і національна музична культура [Текст] / Ю. Степанишина // Українська мова і література в школі. - 2000. - № 5. - С. 73-76.
6. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.[Текст]: В 3 кн. – К., 1994.
7. Фільц, Б. Поезія Тараса Шевченка у романсовій ліриці українських композиторів [Текст] / Б. Фільц // Студії мистецтвознавчі. - 2006. - Число 2. - С. 107-110.

АРТЮХОВА АЛЬОНА, студентка II
курсу Інституту педагогічної освіти
МНУ ім. В. Сухомлинського

ВНЕСОК Т.Г. ШЕВЧЕНКА У СТАНОВЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ

В історії України XIX століття є періодом великих зрушень, сподівань і утвердження української нації. Саме з цього часу починається духовне піднесення українського народу, що отримав в літературі назву українського культурно-національного відродження. Відбувається формування національної літератури, що зміцнила значення і роль української мови і формує українську культуру, значних успіхів досягнуто в галузі розвитку музики, архітектури та образотворчого мистецтва.

Цей період знаменується розвитком національної інтелігенції, яка робить значний на розвиток всього суспільства в цілому. Виявляючи потяг до національної ідентичності, українська інтелігенція зосередила увагу на таких складових своєї етнічної спільності, як історія, фольклор, мова та література [1].

Розробляти українську національну ідею почали члени «Слов'янського братства св. Кирила і Мефодія», яке було створено в Києві в 1845 році. Основними положеннями програми товариства були: перебудова суспільства на засадах християнських ідеалів справедливості, свободи і рівності, поєднаних з почуттям українського патріотизму; поширення освіти серед народу. Діяльність товариства – це «перший крик збудженої до життя української нації», яка вустами кириломефодіївців проголосила своє прагнення до здійснення політичних ідеалів державності, народоправства, федералізму [4].

Членами братства були студенти, В. Білозерський, історики М. Костомаров і П. Куліш, етнограф О. Маркович та письменник Т. Шевченко. Тарас Шевченко – видатний український поет, прозаїк, драматург, художник, політичний і громадський діяч. Він був людиною універсальних талантів та інтересів. Усе його життя присвячене українському народові. Він мріяв про ті часи, коли Україна стане незалежною, коли в Україні поважатимуть рідну мову, історію, коли люди стануть щасливими і вільними.

Літературна спадщина Шевченка – це 240 поезій, серед яких поеми, драми, повісті, епістолярна спадщина, щоденник,

автобіографія. Провідна ідея його творів – створення вільної України, виховання любові до рідної землі через виховання патріотизму, працелюбності, активної діяльності. Він мріяв про справжню народну школу, яка давала б учням міцні, глибокі знання, виховувала б їх у душі любові до праці, керуючись своїм знаменитим: «І чужому навчайтесь, і свого не цурайтесь» [3].

Тарас Григорович нещадно критикував реакційну політику царизму в галузі народної освіти. У своїх творах він торкнувся глибинних соціально-педагогічних проблем освіти, школи, навчання і виховання, а саме: зміст та методи навчання в парафіяльних школах; відсутність ґрунтовної освіти та відірваність від життя навчання в закритих чоловічих і жіночих навчально-виховних закладах; неможливість здобуття освіти для жінки-трудівниці; недостатня підготовленість учителів.

Т.Г. Шевченко наголошував, що освіта повинна бути всебічною і гармонійно розвивати всі здібності дитини, давати учням глибокі, міцні знання про природу, суспільство, людину, виховувала б їх у душі любові до праці, своєї землі, свого народу [5]. З таких творів як «Капитанша», «Наймичка», «Близнець», «Чи ми ще зійдемося знову», «Мені тринадцятий минало» постає виховний ідеал – людина з багатограними знаннями і високими моральними якостями, здатна застосовувати ці знання в житті, яка не боїться праці, вміє цінувати життя і красу навкруги (якою б злиденною не була дійсність).

Його літературна спадщина сповнена педагогічних повчань і відображає погляди на роль сім'ї у становленні людини, на знання народних традицій і фольклору для формування особистості, свідчить про те, що він уболівав за просвіту народних мас, за стан шкільної справи і вірив у надзвичайний потенціал здібностей і талантів, закладений у народі. Глибокою повагою до матері-трудівниці, яка, не зважаючи на виснажливу щоденну працю, дбає про своє дитя, любить свою дитину і передає цю любов через колискові, казки, пестування, думки пройняті такі твори як «Наймичка», «Катерина», «Сон», «Сова».

Серед небагатьох прижиттєвих видань поета особливе місце посідає остання його книжка – «Букварь південноруський» для навчання дітей грамоті українською мовою у недільних школах (1861 р.), складена з кращих зразків фольклору та власних творів. «Буквар» вийшов відносно великим накладом (10 тис. примірників) за кошти самого автора. Водночас ця книга була найдешевшою серед подібних видань (3 копійки) і була доступною для широких верст населення.

Дуже актуальним саме сьогодні є звернення Шевченка до важливості братніх взаємин між людьми і висловленні віри в те, що гнобителів спіткає кара «за діла їх криваві, лукаві» [2]. Крім того, автор подає фольклорні тексти – прислів'я, які орієнтували на засвоєння народних і християнських цінностей: «Брехнею увесь світ пройдеш – та назад не вернешся», «З дужим – не борись, а з багатим – не судись», «Гості першого дня – золото, другого – срібло, а третього – мідь, Хоч до дому їдь».

Окрім «Букваря», Т.Шевченко мріяв створити для народного читання популярні книги з історії, географії, арифметики, та передчасна смерть не дала здійснити ці благородні задуми. Біографія Шевченка, його творча і громадська діяльність дає багатий матеріал виховного характеру. Прожив він всього сорок сім років, з яких двадцять чотири – був кріпаком, десять – перебував на засланні солдатом. Та ніщо не зламало стійкості духа поета-революціонера, девізом якого були слова: «Караюсь, мучуся, але не каюсь!».

Отже, незважаючи на те, що Т.Шевченко не працював у системі освіти й не мав творів, у яких би спеціально розглядалися педагогічні проблеми, тим не менше, є підстави говорити про його значний інтерес до освітянських питань, а також про те, що в нього склалася певна система педагогічних поглядів. Велика виховна сила Шевченкових творів є невичерпним джерелом у вихованні нового національно свідомого покоління української молоді.

Список використаних джерел:

1. Зайченко, І.В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга II. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні [Текст]: навч. посіб. для студ. ВНЗ / І.В.Зайченко. – К.: Вид. Дім «Слово», 2010. – 1032 с.
2. Любар, О.О. Історія української школи і педагогіки: [Текст] навч. посіб. / О.О.Любар, М.Г.Стельмахович, Д.Т.Федоренко. – К.: Знання, 2006. – 447 с.
3. Нор, К.Ф. Лекції з історії педагогіки [Текст]: навч. посіб. / К.Ф.Нор. – Миколаїв: ПП «Прінт-Експрес», 2008. – 172 с.
4. Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – поч.. XX ст.): [Текст]: нариси: / [Ред.: М.Д.Ярмаченко, Н.П.Калениченко, с.У.Гончаренко та ін.]. – К.: Рад. Школа, 1991. – 384 с.
5. Чавдаров, С.Х. Педагогічні ідеї Т.Г.Шевченка [Текст] / С.Х.Чавдаров. – К., 1953. – 207 с.

ТКАЧЕНКО ВІКТОРІЯ, магістрант
Миколаївського національного
університету ім. В. Сухомлинського

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА ОПОЗИЦІЯ ДОЧКА/МАТИ У БАЛАДІ Т. ШЕВЧЕНКА «УТОПЛЕНА»

Мовній картині світу українського народу властивим є функціонування багатьох опозицій: свій/чужий, бідний/багатий, добро/зло, старий/молодий, чоловік/жінка, які українські письменники активно використовують у своїй творчості. Деякі з них широко представлено у творчості Т. Шевченка. Яскравим прикладом протиставлення понять «добро»/«зло» є опозиція донька/мати у баладі «Утоплена».

Актуальність статті зумовлена необхідністю дослідження лексико-семантичної опозиції добро/зло у творчості Т. Шевченка на прикладі балади «Утоплена».

Об'єктом дослідження є лексико-семантична опозиція добро/зло у баладі Т. Шевченка «Утоплена». Предмет дослідження – лексичні одиниці, що представляють лексико-семантичну опозицію.

Мета статті – проаналізувати лексико-семантичну опозицію добро/зло (дочка/мати) в баладі Т. Шевченка «Утоплена».

В аналізованій баладі протиставляється зло в особі матері та добро в особі доньки Ганнусі. Семантику лексико-семантичної опозиції «добро» передано шляхом створення образу вродливої дівчини, яка за все своє життя не зробила нічого поганого. Семантику лексико-семантичної опозиції «зло» виражено образом спочатку красивої та привабливої молодиці, а згодом постарілої вдови, яка ненавидить свою доньку за її молодість та вроду.

На початку твору Т. Шевченко акцентує увагу читача на протиставленні мати/дочка, щоб налаштувати читача на подальший розвиток подій. Це протиставлення досягається шляхом використання займенників (по сім боці – по тім боці), дієслів (чеше косу – рве коси).

«Хто се, хто се по сім боці
Чеше косу? хто се?.. [2, с. 81].

Хто се, хто се по тім боці
Рве на собі коси?..» [2, с. 81].

Через порівняння вроди молодій вдови та її доньки автор показує, що зло вміло маскується, має багато облич і змінює їх залежно від ситуації.

*«Серед села вдова жила
У новій хатині,
Білолиця, кароока
І станом висока,
У жупані; кругом пані,
І спереду, й збоку.
І молода - нівроку їй...» [2, с. 81].*

*«Незчулася, як минули
Літа молодії...
Лихо, лихо! мати в'яне,
Дочка червоніє,
Виростає... Та й виросла
Ганна кароока,
Як тополя серед поля,
Гнучка та висока» [2, с. 82].*

Для показу глибинності зла в обличчі матері, яка не є справжньою, автор вказує на її малодушність. Одразу після народження вона віддала свою дитину на виховання чужим людям, а сама продовжила безтурботне життя. З плином часу мати (зло) бачить своє минуле: втрачену молодість, красу, щастя, любов до дитини і загрозу у вигляді молодій доньки (добро). Перед вдовою не залишилося перспектив, усе дістається молодій доньці. Зло в особі матері, яке накопичувалося впродовж тривалого часу, в слушний момент проявляється на повну силу:

*«Побачила стара мати,
Сказилася люта:
«Чи бач, погань розхристана,
Байстря необуте!
Ти вже виросла, дівуєш,
З хлопцями гуляєш-
Постривай же, ось я тобі!..
Мене зневажаєш?
Ні, голубко!»
І од злості
Зубами скрегоче.
Отака-то бува мати!..» [2, с.
82].*

*«Катувала, мордувала,
Та не помагало:
Як маківка на городі,
Ганна розцвітала;
Як калина при долині
Вранці під россою,
Так Ганнуся червоніла,
Милася сльозою.» [2, с. 82].*

Стара мати у своїй безжальній боротьбі за молодість, увагу молодих людей не цурається ніяких способів. Спочатку намагається отруїти доньку, але у цій боротьбі перемогло добро (донька) – отрута не подіяла. І нарешті – вбивство, яке є найбільш драматичним порушенням природного закону в сімейному колі. Особливо вбивство батьками своїх дітей [1, с. 85].

<i>«Як дитина, калиною Себе забавляє, Гне стан гнучкий, розгинає, На сонечку гріє. [2, с. 83]. Мати дивиться на неї, Од злості німіє;</i>	<i>То жовтіє, то синіє; Розхристана, боса, З роту піна; мов скажена, Рве на собі коси. Кинулася до Ганнусі І в коси впилася.» [2, с. 83].</i>
---	---

Створення опозиції добро/зло досягається шляхом нанизування дієслів: добро – забавляє, розгинає (стан), гріє (на сонечку) та зло – жовтіє, синіє, німіє (мати), рве (коси); прикметників: добро – гнучкий (стан) і зло – розхристана, боса, мов скажена (мати).

Т. Шевченко наголошує на тому, що у боротьбі мати/донька перемогу отримує добро-донька. Описом зовнішності дій утоплених Т. Шевченко ще раз вказує на те, якими різними були мати і донька, хто з них прагнув до добра, а хто до зла. І мати і донька після смерті залишилися такими ж як і у житті.

<i>«Лежить собі на пісочку, Білі рученята Розкидала; [2, с. 83]. а за нею</i>	<i>Стара люта мати: Очі вивело із лоба Од страшної муки; Втеребила в пісок жовтий Старі сині руки.» [2, с. 83].</i>
---	---

Отже, Т. Шевченко в баладі «Утоплена» подав приклад того, що добро (донька) завжди перемагає зло (мати). Автор яскраво продемонстрував найбільш потаємні куточки людської свідомості, показує, на що здатна одна людина вчинити проти іншої, мати проти дочки.

Список використаних джерел:

1. Грабович, Г. Шевченко як міфотворець. Семантика символів у творчості поета [Текст] / Г. Грабович. – К. : Радянський письменник, 1991. – 212 с.
2. Шевченко, Т. Г. Кобзар [Текст] / Т. Г. Шевченко. – Х. : Школа, 2009. – 352 с.

МАТВІЄНКО КАТЕРИНА, студентка І
курсу Інституту педагогічної освіти
Миколаївського національного
університету ім. В. Сухомлинського

ОСОБИСТІТЬ Т.Г. ШЕВЧЕНКА - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА КУЛЬТУРНОГО СВІТУ УКРАЇНИ

В історії кожного народу є постаті, які з тих чи інших причин не лише стають уособленням сокровенних національних прагнень, але ще й ідеальними символами його, народу, здобутків, історичної долі, своєрідними зразковими громадянами, що вивищуються над часом. Таких постатей вкрай мало. Проте ще менше з-поміж них тих, кого по-справжньому люблять і шанують незалежно від політичних та ідеологічних завдань часу, зміни культурних епох чи примхливої моди.

У культурному іконостасі України вже два століття беззаперечним моральним авторитетом є Тарас Шевченко. Поет. Художник. Людина, доля якої була й залишається взірцевим прикладом «служіння народу». Його постать наділена ідеальною біографією, що у свідомості більшості носіїв національної традиції давно трансформувалася в міф, за посягання на який (а часто навіть за саме використання цього терміну) доводиться розплачуватися.

Кожний, хто глибоко вивчає творчість Т. Г. Шевченка, неминуче переконується, що має вона світове значення. Ось кілька висловлювань з цього приводу: "Завдяки Шевченкові скарби української душі повною річкою влилися в загальний потік людської культури" (Луначарський); "Тарас Шевченко не має собі рівних у світовій літературі" (Курелла, Німеччина); "Його геній розрісся, як дерево, простягнувши крону над віками" (Камілар, Румунія); "Поки б'ються серця людей, звучатиме і голос Шевченка" (Хікмет, Туреччина); "Він був найбільш народним поетом з усіх великих поетів світу. Поезія Шевченка була явищем єдиним і неповторним.

Немає для неї відповідника в світовій літературі" (Якубець, Польща).[2]

Інколи справедливо зауважують, що революційно-демократичних письменників у ХІХ ст. було не так уже й мало, проте жоден з них не піднявся до таких вершин шани і любові народу, як Шевченко. У своїх творах він випромінював на скривджених всю силу великої любові, цілий океан ніжності, а трагедію сироти чи вдови підносив до рівня світової трагедії.

"Кобзар" знаменував собою демократизацію світової літератури, бо з його сторінок чи не вперше заговорили цілі соціальні материки, які залишалися невідомими для елітарної культури – і це було одкровенням. [1]

Творчість Шевченка постає чи не найвидатнішим всеєвропейським і світовим явищем, бо досі, як слушно зауважив Вадим Скуратівський, "вікове горе мас, по суті, не мало своїх літературних уст, не розверзалося ними, не прорізалось своїм художнім голосом". Були окремі літературні спроби, але настільки несміливі й наслідувальні стосовно панівної культури, що ставали панською іграшкою, а не грандіозним мистецьким явищем і національно-соціальним викликом, яким була творчість великого Кобзаря. Саме Шевченко вперше в історії порушив тисячолітню німоту соціальних низів. Тому "Кобзар" і має планетарне значення, саме українським словом вперше заговорили невідомі досі для елітарної культури світи, речником яких став українець, він своєю творчістю демократизував європейську та світову літературу. [6]

Тарас Шевченко – символ чесності, правди і безстрашності, великої любові до людини. Вся творчість великого Кобзаря зігріта гарячою любов'ю до Батьківщини, пройнята священною ненавистю до ворогів і гнобителів народу. Його думи, його пісні, його полум'яний гнів, його боротьба за світлу долю трудового люду були думами, піснями, гнівом і боротьбою мільйонів.

Поезію Шевченка люблять усі народи. Поет, який віддав усі свої сили боротьбі за визволення рідної України від соціального і національного гніту, виражав прагнення і сподівання всіх народів, всіх прогресивних людей світу.

Світлий образ великого Кобзаря – безсмертний, як і сам народ, що породив його. Вічно нетлінна творчість геніального сина України жива подихом життя, биттям гарячого людського серця. Безсмертна могутня сила його таланту, проникливість і глибина його думки, мужність і ніжність його лірики, гострота і пристрастність його слова, мужність і пісенність його віршів, самовіддана любов його до своєї Батьківщини, до свого народу.

Тарас Шевченко!... Це ім'я дорогоцінною перлиною виблискує у золотій скарбниці світової культури. У славній плеяді безсмертних класиків літератури геніальний співець українського народу по праву стоїть в одному ряду з такими титанами думки і слова, як Гомер і Шекспір, Пушкін і Толстой, Гете і Байрон, Шіллер і Гейне, Бальзак і Гюго, Міцкевич і Бернс, Руставелі і Нізамі, чия мистецька спадщина стала надбанням усього передового людства.

Список використаних джерел:

1. Бабишкін, О. Шевченкова слава [Текст] / О. Бабишкін. – К., 1989.
2. Богданович, Н. Избранные произведения [Текст] / Н. Богданович. – М., 1983. – С. 283.
3. Болшаков, Л. Повість про вічне життя [Текст] / Л. Болошков. – К., 1990.
4. Ващенко, В. С. Епітети поетичної мови Т. Г. Шевченка [Текст]: словник-покажчик / В.С. Ващенко. – Дніпропетровськ, 1982.
5. Українське слово. Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: В 3 кн. [Текст] – К., 1994.

СПИЦИНА АЛІНА, студентка I курсу
факультету менеджменту і бізнесу ВП
«МФ КНУКіМ»

Т. ШЕВЧЕНКО В АНГЛОМОВНОМУ СВІТІ

Тарас Шевченко є одним з видатних класиків світової літератури. Завдяки гуманізму, геніальним народним образам його творчість зрозуміла і близька людям різних націй, хоча він є поетом України. Образ Шевченкового поетичного генія не можна переоцінити.

Дотепер над донесенням Шевченкового слова до англомовного читача працювало понад 80 перекладачів. Майже всі поезії Шевченка відтворюються англійською мовою, але багато з них мають навіть декілька інтерпретацій. Зокрема, «Садок вишневий коло хати» - одинадцять, а «Заповіт» - двадцять.

Першу спробу представити Шевченка англомовному світові зробив 130 років тому Андрій Онуфрійович Гончаренко. Крім епізодичних публікацій, які з'явилися раніше, треба відмітити 1-ого вересня 1868р., коли у «Віснику Аллеки» Гончаренко почав друкувати в оригіналі уривки Шевченкових творів.

Глибокий аналіз і докладну інформацію про Шевченка знаходимо в працях англомовного славіста, професора Оксфордського університету. Вільяма Ричарда Морфіла. Уперше про поета він писав у 1876р.. Морфіл намагається перекладати Шевченка. Зокрема, серед перших спроб перекладу був «Заповіт».

На початку ХХ століття серед перекладачів Шевченка англійською мовою виділяється Етель Ліліан Войнич – англійська письменниця і композитор. Вона намагалася і небезуспішно передати дух оригіналу, не забуваючи про деталі. Тільки після 20 років наполегливої праці вона опублікувала у власному перекладі 156 Шевченкових рядків. Кращі серед перекладів – «Заповіт» (найдосконаліша з усіх дотепер відомих англомовних інтерпретацій), «Зоре моя вечірняя», «Мені однаково чи буду...».

Порівнюючи оригінал з текстом перекладу слід зазначити, що Е. Войнич зберегла багатство змісту і своєрідність стилю першотворів, засобами повторів, мелодійності внутрішніх рим, риторичних звернень.

В Англії відомою поетесою є Віра Річ, яка в 1960-69 роках опублікувала переклади 51 твору Шевченка, серед них – 9 поем. Її переклади вважаються найбільш поетичними та близькими по духу і розумінню поезії оригіналів творів.

Під впливом українських емігрантів, їх звичаїв і традицій мелодійної української мови і пісні, Шевченковою поезією зацікавлюється багато людей по всьому світі. У 1933р. опублікував свої англійські переклади канадський український поет Онуфрій Івах. Переклади Іваха цілісні, у них добре відтворено мелодику оригіналу, відчувається виразне бачення Шевченкових образів.

Серед Шевченкових перекладачів на помітному місці є представник української трудової еміграції Іван Федорович Вив'юрський, відомий під іменем Джон Вір. Джон Вір багато працював, щоб донести в світ слова Шевченка англійською. Він перекладав 29 віршованих творів (4180 рядків). Багато з них було перекладено вперше.

Сприймаємо по-англійськи зворушливий словесний живопис України і відчуваємо, що Джон Вір досягнув майстерність Шевченка-лірика та зумів передати хоча б частково усю гаму емоційних тонів оригіналів.

Окремо треба сказати про переклад «Заповіту». До цієї поезії зверталось багато перекладачів, і всі вони відзначали, що надзвичайно важко його зробити. Найточніше його здійснив Джон Вір, який досить чітко відтворив складну поліфонію почуттів-закликів, зберігши мужній тон викладу. Ще одним популярним перекладом Віра є «Кавказ».

Твори великого поета опубліковувалися не тільки окремо, але й у збірках з коментарями видавців, редакторів чи відомих на той час людей. У Берліні у 1929 році Дмитро Дорошенко підготував буклет німецькою мовою про Шевченка, який потім був перекладений на англійську.

У післявоєнній Північній Америці у видавничому домі Миколи Денисюка у Чикаго відбулось перевидання Варшавського друку 14 томів творів Шевченка (1959-63). 13-ий том був присвячений Шевченковому життю і містив вибрані статті П.Куліша, І.Франка, М.Грушевського, В.Шкурата, С.Єфремова та інших про поета. У 1961 році вийшла книга Василя Барки про Шевченка «Правда Кобзаря». У 1964 році Лука Луців видав книгу «Співець української слави і волі» з перекладом статей про поета та Шевченковими віршами. 16 років потому Джордж Нестор Лукій видав зібрання творів англійською мовою «Шевченко і критики» («Shevchenko and the Critics»).

Ще одне видання перекладів Шевченка було опубліковано в Північній Америці у 1980-х роках, в якій Джордж Грабовіц у книзі «The Poet as Mythmaker» показав зв'язки поезії Шевченка з його поглядами.

Шевченко вніс величезний вклад не тільки в українську літературу, живопис, але й в скарбницю світової літератури. Це – геній українського народу, всесвітньо відома особа, який мав великий вплив на творчість видатних письменників і поетів.

Список використаних джерел:

1. Бедринець, Л. Тарас Шевченко [Текст] / Л. Бедринець // Digest. – 1996. – №5. – с. 4.
2. Лелюк, Л. Тарас Шевченко [Текст] / Л. Лелюк // English. – 2004. – №15. – с. 11.

ПИСЬМЕННА ДІАНА, студентка II
курсу факультету менеджменту і бізнесу
ВП «МФ КНУКіМ»

БЕЗСМЕРТНЕ СЛОВО ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

Динамічні зміни в житті нашого суспільства сьогодні вимагають суттєвої моральної і духовної підготовки громадян України, зокрема для духовного єднання народів. На нашу думку, суспільству потрібно поєднати духовність - наближення людини до Бога, і нетлінність таких загальнолюдських цінностей, як любов до ближнього, співчуття та взаємне пробачення. Шевченкове слово – це наша віра і молитва, це істина і прозріння, це – одкровення, котре можна осягнути лише заглибившись у творчість Кобзаря:

«... Повір, Тарасе, в нас повір.

Бо наш народ завжди з тобою,

з тобою станемо в ряди,

з тобою вийдемо з двобою,

з нужди, розрухи і біди.

Коли дійдемо до вершини

засіємо з тобою зерна

здоров'я, щастя і любові на віка! [5, с. 11].

Зокрема, шляхом Шевченка пішли найвидатніші українські письменники – Марко Вовчок, Панас Мирний, Іван Франко, Павло Грабовський, Леся Українка, Максим Рильський, Павло Тичина та ін. Він возвеличив літературу свого народу художньою силою і простотою слова, палкою любов'ю, полум'яною пристрастю. Постать Тараса Шевченка глибоко вкорінена у національну пам'ять українського народу.

Метою нашого дослідження є вивчення поглибленого осмислення творчої спадщини Кобзаря. Століття з дня народження Тараса Шевченка в царській Росії, в склад якої тоді входило більшість українських земель, було відмічено скромно. Фактично існувала заборона на святкування цього ювілею. Сьогодні, коли ми наближаємося до 200 – річчя з дня народження Кобзаря заборони немає [4, с. 22]. Кобзар став Святим Письмом для нашого народу, головною книгою для кожного свідомого українця, і ще не було такого періоду в житті України, коли б його твори не звучали по-сучасному гостро, актуально, заклично. Книга ця вічна, як саме

життя, як правда, як воля, бо адресована всім поколінням «..і мертвим, і живим, і ненародженим», бо писалася вона кров'ю серця поетового, упродовж цілого його життя. А кожне слово - це голос самого згорьованого народу, крик зболеної душі. На якій би сторінці не розгорнув християнин Біблію, а українець «Кобзаря», він знайде те, що написано мовби про нього і для нього. Патріотичне ставлення до пам'яті національної історії ми ведемо від Тараса. Дуже любив свою землю і нам наказував:

*Свою Україну любіть,
Любіть її...Во время люте,
В останню тяжкую минуту
За неї Господа моліть... [2, с. 289]*

Ми відчуваємо Тебе, Тарасе, своїм сучасником. Ти - наш пророк, духовний батько, творець і рятівник нації, який зробив незриме в історії зримим у слові, дав народному духові точку опори і повернув самоповагу українцям. Тарас Шевченко - Вільний дух! Його душа ніколи не вмирає. Він дарував вічність українському слову.

І дай нам Бог всім дожити до часу здійснення Шевченкових ідеалів свободи і любові, коли справді нарешті:

*... «і на оновленій землі
врага не буде, супостата,
А буде син і буде мати,
І будуть люди на землі...» [2, с. 283].*

Тарас Шевченко – поет для епох, невивчений ще до кінця, невичерпний і нескінченний, він - це український дух, це сам народ. Він продовжується у кожному новому поколінні, вбираючи в себе його болі і радості, його думи і надії. Тому так актуально, так живо звучить його слово, слово правди і любові. Вступаючи у двохсоту Шевченкову весну, не забуваймо – поет буде жити лише тоді, коли на устах народу трепетно і гордо звучатиме його віще слово.

«Все йде, все минає...» [2, с. 61], та залишається пам'ять, добра слава про людей, що вирушають у світи у пошуках істини та правди. В історії залишаються імена, які з гордістю вимовляє, пам'ятає і шанує людство. Кожна нація, якій пощастило відкрити і висловити свою творчу самобутність, своє глибинне коріння, базу національної культури, осягнула це могутнім словом свого національного пророка. Серед тих щасливих, вибраних народів є і ми, українці. І ось чому. Поляки дістали Міцкевича, німці – Гете, англійці мають Шекспіра, італійці – Данте. Росія гордиться своїм Пушкіним, а ми, українці – Тарасом Шевченком. Він, безсмертний Тарас, для нашого народу –

явище унікальне, неординарне. Тому все, що з ним пов'язане, дороге нам і рідне. "Святе і безсмертне Кобзареве слово». Тому й досі достойні українці в душі, яких горить вогонь свободи для свого народу. Любити свою Україну так, як любив її Великий Кобзар. Сьогодні Шевченко потрібен нам, бо в його образі та поезії живе для нас сама душа народу.

З давніх-давен живуть люди, котрі поєднують у собі працелюбність, терпимість, доброзичливість, толерантність, стійкість, волю, вміння виборювати незалежність. Прикладом для наслідування є видатні люди рідного краю, які своїми діями навіки прославили Батьківщину. Одним із них по праву є Т.Г. Шевченко, великий український поет, художник, національний геній, який все своє життя присвятив боротьбі за вільну і незалежну Україну. За своє коротке життя Тарас Григорович зумів передбачити далекі ідеали свого народу. Його творчість виникла з глибини народної історії і спроектована в майбутнє. Його ім'я стало символом пригноблених всього світу, а образ Шевченка став святинею кожного українця.

Тарас Шевченко – поет, художник, борець за волю і справедливість. Тому нащадки повинні про це пам'ятати. Вшанування творчості митця відчувається й нині. Вся Україна шанує Тараса Шевченка, як свого найбільшого сина, як найбільшого оборонця свого народу, як найбільшого поета, як свій прапор і найбільший ідеал. Ми переконані, що його мрії частково збулися, а наші – вибір за нами, перед нами відкриваються нові можливості і просторі шляхи.

Список використаних джерел:

1. Україна. Верховна Рада. Про проведення парламентських слухань на тему: «Тарас Шевченко як постать світового значення (до 200-річчя з дня народження)» [Текст]: Постанова... 24 жовт. 2013 року. № 655-VII // Голос України. - 2013. - № 202. - 29 жовт. - С. 2
2. Шевченко, Т Кобзар: повне зібрання творів [Текст] / Т.Г. Шевченко. - К.: Держ. вид –во художньої літератури, 1961.-626с.
3. Шевченковский год - начался // Южная правда.- 2014г.- 18 января.-С.1.
4. Кралюк, П. Шевченко: отношение к России и Польше [Текст] / П. Кралюк // День.– 2014. – №2-43. – С.22.
5. Вірші про Т.Г. Шевченка 200-річчю з дня народження Т.Г. Шевченка [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.rozumnadytyna.com.ua/?p=2267>. - Заголовок с екрана.

ЄВДОКИМОВ ЮРІЙ, студент I курсу
всп «Миколаївський інститут права
національного університету «Одеська
юридична академія»»

РОЗКРИТТЯ ПРАВОВОЇ ДУМКИ В ТВОРЧОСТІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Та не однаково мені, як
Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в
огні її окраденую
збудять...
Ох, неоднаково мені.
Т.Г. Шевченко

Видатний син українського народу Тараса Григорович Шевченко — центральна постать українського літературного процесу XIX ст. Його творчість мала вирішальне значення в становленні й розвитку нової української літератури, утвердивши в ній загальнолюдські демократичні цінності та піднісши її до рівня передових літератур світу. У своїй поезії Шевченко звернувся до тем, проблем та ідей (соціальних, політичних, філософських, історичних, художніх), які до нього ще не порушувалися в українській літературі або порушувалися надто несміливо й соціально обмежено.

Актуальністю даної теми полягає у розкритті значущості впливу творчості Шевченка на правову думку в Україні, розвитку нового художнього мислення, ролі Шевченка в історії української літератури.

Запал патріотичного відродження у творчості Т.Г. Шевченка, широта політичного мислення, боротьба проти соціальної неправди і неволі, проти будь-якого насильства над людськими душами. Шевченко — поет-борець, поет-бунтар. Він змалював нездоланність людського духу і прагнення до свободи,

безстрашних борців і співців свободи. Усе своє свідоме життя Шевченко вище всього цінував те, що найдорожче для кожної людини, те, у чому його позбавляли – свободу, волю і життя та закликав «і живих, і ненароджених» до боротьби проти поневолення та ганебної експлуатації людини. Шевченко закликає порвати кайдани, повалити самодержавство, визволити народ із неволі. У своїх творах він зображує трагічне становище покріпаченого селянства. («Сон», «Якби ви знали, паничі», «І виріс я на чужині», «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм...» та ін.). Шевченкове слово, його поетична мова запалювали серця мільйонів патріотичним вогнем. Як висловився Дж. Грабович, «...він співець і пророк, що передавав голос свого народу, він духовний батько відродження української нації». Поет виступив із протестом проти національного і соціального пригноблення. Більшість поезій на цю тему було написано у 1843 — 1845 рр., які на початку 1846 р. Т. Шевченко звів у велику рукописну збірку «Три літа», до якої увійшли такі твори, як «Розрита могила», «Сліпий», «Наймичка», «Сон», «Єретик», «Кавказ», «І мертвим, і живим...» та ін. [1]

Завдяки його творчості українська література, пройнята гуманістичними ідеями, вийшла на широкий інтернаціональний шлях історичного поступу і вивела із забуття всю націю. Він справді вийшов з народу, жив з народом, всіма своїми думами і почуттями був з ним міцно і нерозривно зв'язаний. Шевченкові твори — найулюбленіша поезія багатьох українців. Його вірші пронизані вірою у незламність людського духу, в незнищенність людини, в краще майбутнє. Т. Шевченко пророкував вільне суспільство, де не буде експлуатації і гноблення:[3]

І на оновленій землі
Врага не буде, супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі.

Всіх борців за права поет називає братами і сестрами, з якими його єднає ненька-Україна. Насамперед звернемо увагу на те, як співзвучні та змістовно збігаються слова про захист людської гідності та волелюбність у віршах Тараса Шевченка і норми Декларації про

те, що «всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах». [6]

Т.Г. Шевченко був ворогом будь-якої обмеженості, вважаючи, що здобутки кожної національної культури є здобутком всього людства. Поет уявляв собі "сім'ю вольну, нову" народів, де оживе природа і оживуть люди, де не буде ніякого гноблення, а пануватиме воля і братерство. Оцінка політичних поглядів Т. Шевченка в різних наукових школах досить часто є відмінною і навіть суперечливою. В суспільній думці поет часто перетворювався в легенду, якою було зручно користуватися для маніпуляції масовою свідомістю та виправдання тих чи інших дій. Для представників радикально-націоналістичного напрямку української політичної думки Т. Шевченко був, батьком нації. Для різного роду соціалістів — у першу чергу "Кобзар", "захисник прав кріпаків". [5]

Свою боротьбу проти безсилля своєї нації, права усього українського народу Шевченко проявляв не тільки в своїй поезії, а й виражав у чітких діях. Такими діями було членство Шевченка в Кирило-Мефодіївському братстві. Історичне значення ідей Кирило-Мефодіївського братства стає більш зрозумілим на тлі того, що в 30-х роках російський уряд устами свого головного «ідеолога», міністра освіти графа С. Уварова, проголосив нову ідеологічну основу російського царизму: «самодержавство, православ'я, народність». З них перші два були старими і зрозумілими, а третій, продиктований пристосуванням до нових віянь із Європи, означав не те, що розуміли під словом «народність» на заході, а русифікацію народів Російської імперії, духовне їх підкорення, позбавлення власних національних ознак. Уряд був впевнений, що «малороси», які займали багато урядових посад, відігравали значну роль в діяльності духовної сфери імперії, підтримують цей процес асиміляції. Доки українська культура не виходила за межі лояльності імперії, царизм вважав її своєю. Помітним національно-культурним осередком українців у середині XIX ст. став петербурзький часопис "Основа" (1861-1862), редагований кирило-мефодієвцем В. Білозерським. У роботі журналу взяли участь Т. Шевченко, П. Куліш, М. Костомаров, а з нових авторів – О. Кузьменко, Марко Вовчок, Д. Мордовець, Л. Глібов,

Г. Барвінок, О. Кониський, С. Руданський, О. Стороженко та інші. Однак у 30 – 40-х роках українська культура вже була чітко відокремленою від російської, і в цьому велику роль відіграли Костомаров, Куліш і Шевченко. Тим самим діяльність кириломефодіївців поклала початок новій добі в російсько-українських відносинах. Це був відчутний удар по самодержавству, по його політиці й ідеології, і тому царизм жорстоко відреагував на нього, заарештувавши у 1847 р. всіх його членів за доносом студента О. Петрова. І навіть після звільнення (липень 1857 р.) йому заборонили в'їзд і проживання в обох столицях імперії аж до 1 березня 1858 р., а потім дозволили жити у Петербурзі «на поруках» і за «непосредственной опеки», тобто під наглядом поліції, як неблагонадійному. Попри довгі роки заслання, труднощі солдатської муштри, атмосферу щоденного зросійщення, знуцання та приниження, вгадується мужність і незламна воля поета, наприклад, у таких віршованих рядках: «Караюсь, мучусь, але не каюсь», які й стали його життєвим кредо.[2, 4]

Кирило – Мефодіївське братство не встигло здійснити своїх намірів, ініціатори організації ще не вийшли з кола теоретичних дискусій, коли її розгромили. Однак ідеї братерства глибоко проникли в свідомість тогочасної і наступної інтелігенції, надовго визначили головні напрями лінії українського національного відродження. Велика заслуга в розповсюдженні ідей братства належить творам Т.Г. Шевченка, «думи» якого належали не лише сучасникам.[2]

Тарас Григорович Шевченко – український поет, саме його «Кобзар» став національною святинєю українського народу. Шевченкові, як зазначає О. Гончар, належить виняткова роль у згуртуванні передових сил української нації, у розвитку й формуванні свідомості українського народу. А ось щодо Шевченківського Заповіту – спромігся лише на виконання першої його частини. Віковичний ген страху все ще не дає людині стати Людиною, і ще не одну краплину потрібно вичавити з себе, щоб нею стати, адже шлях цей пролягає через свідомість всіх і кожного. Тарас Шевченко – поет, що зробив для відродження і становлення сучасної української нації

чи не більше за будь-якого українського політичного діяча чи теоретика політики, відродив у ній національну самоповагу та прагнення до самостійного державно-політичного існування, поставив боротьбу за відродження держави із становища мрії в стан надії, сподівання і врешті активної діяльності. Він був більше, ніж поет – він був хоробрим борцем за права і волю людей. Його творчість закликала до боротьби проти гніту українського народу, твори поета сприймаються не лише як красне письменство, а й як фактор розвитку всього культурного життя в Україні. Тарас Шевченко – символ правди і безстрашності, великої любові до людини. Вся творчість великого Кобзаря зігріта гарячою любов'ю до Батьківщини, пройнята священною ненавистю до ворогів і гнобителів народу. Він боровся за права та свободи звичайних людей і намагався відтворити своє ставлення до подій які відбувалися в своїй поезії. Його думи, його пісні, його полум'яний гнів, його боротьба за світлу долю трудового люду були думами, піснями, гнівом і боротьбою мільйонів. Він боровся за Україну, він страждав за Україну, це був славний син української нації.

Список використаних джерел:

1. Брижицька, С. Життя і слово українця для українців. Тарас Шевченко і становлення національної ідентичності українців за матеріалами книги вражень на його могилі 1896 – 1926 [Текст] / С. Брижицька. – К., 2006. – 107 с.
2. Возняк, М. Кирило-Мефодіївське товариство [Текст] / М. Возняк. – Львів, 1921. – 238 с.
3. Даниленко, І. Молитва в поетичному дискурсі Тараса Шевченка [Текст] / І Даниленко // Слово і час. – 2006. - №6. – С.15-21
4. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992. – 238 с.
5. Смолій, В. А. Українська державна ідея XVII-XVIII століть: проблеми формування, еволюції, реалізації [Текст] / В. А.Смолій, В. С. Степанков. – К., 1997. – 367 с.
6. Шевченко, Т. Г. Кобзар [Текст] / Т. Г. Шевченко; Вступна стаття О. Гончара. – К. : Дніпро, 1983. – 647 с.

ГРАБОВИЧ ОЛЬГА, студентка V
курсу факультету менеджменту і бізнесу
ВП «МФ КНУКіМ»

ПОЛІТИЧНІ ПОГЛЯДИ Т.Г. ШЕВЧЕНКА В ЙОГО ТВОРЧОСТІ ТА СУСПІЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Т.Г. Шевченко, як ніхто інший, дав глибоку й нищівну критику російського законодавства, організації суду та судочинства, першим в історії революційної думки в Україні показав злочинну суть тодішніх законодавчих актів, висловив рішучий протест проти царських законів та юридичного їх трактування як способу пригнічення трудової людини. Він писав, що ці закони "катами писані", що "правди в суді немає".

Тарас Григорович Шевченко стояв на революційно-демократичних позиціях. Виходець з кріпаків-селян, який зазнав всіх утисків і зневаги підневільного існування, Тарас Шевченко в силу свого соціального становища ненавидів самодержавно-кріпосницький лад. Ще під час навчання в академії мистецтв Тарас Шевченко включився в суспільно-політичний рух, сприйняв визвольні ідеї декабристів і революційних демократів.

У творах Т.Г. Шевченко поряд з антикріпосницькими, антицарськими ідеями червоною ниткою проходить думка про самостійність України. Вся його творчість пройнята безмежною любов'ю до України, її народу [5].

Ненависть і рішуче політичне неприйняття в Т.Г. Шевченка було не лише до російського царизму, а й до українських експлуататорів. Гетьмани для поета — таке ж зло, як і царські чиновники. Він із презирством писав про тих українських діячів, які багато говорять про "неньку Україну", про її "долю-волю", а насправді заодно з російськими поміщиками та царатом "деруть шкуру" з селян, "праведную кров із ребер, як водицю, точать".

Світле майбутнє України поет, якого сучасники назвали "пророком", пов'язував не з буржуазно-правовим ладом, а з самоуправлінням народу, з громадською, колегіальною формою реалізації влади як гарантією від свавілля властителів.

В основу самоуправління народу він поклав суспільну власність і, насамперед, власність на землю. Перехід від феодально-кріпосницьких основ економічного життя до буржуазних пов'язаний

зі зміною форм власності, а відповідно й мотивації праці, себто відмову від позаекономічного примусу й впровадження натомість економічного стимулу.

Отже, у творчості Т.Г. Шевченка, в його політичних поглядах поєднувались ідеї революційності, демократизму і самостійності України. Його творчість справила великий вплив на розвиток визвольних ідей, національної самосвідомості українського народу, на формування української інтелігенції, здатної до боротьби за ідеали соціальної і національної свободи [3].

В оцінці літературної спадщини Т. Шевченка, її науковому аналізі існує кілька основних підходів. Так, зокрема, Г. Грабович відзначає, що "Існує критична традиція, яка починається від Куліша і надалі використовується націоналістично настроєними літературознавцями. Її прихильники вважають, що творчість Шевченка принципово ділиться передусім на українські й російські твори. Цей відверто оціночний (щоб не сказати — тенденційний) підхід бере початок від заяви Шевченка в одному з листів, де він сам себе картає за те, що звіряється росіянам черствою російською мовою (сповідаюся кацапам, черствим кацапським словом ."), і пояснює всі вади своїх російських творів самим вибором мови і зрадою власній музи. Мовний поділ справді має серйозніші підстави, ніж опозиція між поезією і прозою, — твори написані по-українськи, як правило разюче відрізняються від російських, у кращий бік. Але й це ще не вирішення проблеми ."

Однією з основних дискусійних тем в шевченкознавстві є питання про суспільний ідеал поета. У найбільш загальному вигляді всі спроби інтерпретації цього питання можна об'єднати у дві великі групи. До першої, що акцентувала увагу на "революційність" шевченкової поезії, "заклику до боротьби" поневолених мас проти "соціального і національного гноблення", можна віднести прихильників соціалістичної ідеології в усіх її різних виявах. Крайню позицію в цьому питанні займало радянське шевченкознавство, в якому поет проголошувався ледве не предтечею соціалістичної революції та СРСР як "сім'ї вольної, нової".

Т. Шевченко протистоїть суспільству як структурованій спільності, але суспільству йому сучасному, соціально розколотому в минулому і теперішньому. Однак, він покладає надію на те, що в майбутньому цей розкол вдасться подолати і досягти соціальної гармонії.

У поєднанні ідеї непримиренної боротьби з усіма формами гноблення та ідеї милосердя й людяності проявилась мудрість

Т. Шевченка, яка дала підстави його сучасникам і нащадкам назвати його Генієм. Гнів щодо гнобителів не переходив у нього в людиноненависництво — у майбутньому він знаходив місце для кожного, хто хоче жити за принципами гуманізму та ненасильства над людиною. Він чітко розумів і намагався передати своїм землякам думку про те, що без об'єднання нації, без національного солідаризму визволення України і українців ні національного, ні соціального не буде [5].

Перебуваючи на Україні, поет бачив тяжкий соціальний і національний гніт, якого зазнавали трудящі маси, нелюдські умови життя кріпаків. Це зумовило появу нових тем у поетичній творчості Шевченка. В ній яскраво виявилися гнівний, викривальний пафос, нищівна сатира. Поет глибше осмислив історію свого народу, виробив революційно-демократичну її концепцію.

В аналізі еволюції творчості Т. Шевченка існує традиція, початок якій одним з перших поклав І. Франко. У роботі, написаній в рік 100-річчя народження Т. Шевченка він зазначав: "Поетичну діяльність Шевченкову можна поділити на чотири періоди, досить нерівномірні один до одного. Перший від 1838 до 1843, або від його звільнення з кріпацтва до першого повороту на Україну. В цьому періоді бачимо поета ще під романтичним впливом. Він пише балади і сентиментальні думи та історичні оповідання різної великості, які кульмінуються в поемі "Гайдамаки", початій 1838 і друкованій 1841. З цього ж часу походить чудова поема "Катерина" і друга поема все ще не надрукована в цілості — "Черниця Мар'яна". В другому періоді, що тягнеться до його арешту весною 1847 р., знаходимо тільки політичні поеми, як "Чигирин", "Суботів", "Іржавець" і ін. Далі від національного українського становища поет переходить до соціальних питань і підіймає свій могутній голос в оборону кріпаків ("На панщині пшеницю жала", "Сестра", "Марині", "Сон", "Послання до мертвих, і живих, і ненароджених земляків моїх"). Так він став пророком цього народу, розриваючи немилосердно завісу політичного і національного насильства. Та несподівана катастрофа спинила його працю і навіть сховала багато його віршів від громадянства на декілька десятиліть" [5].

У суспільно-політичних поемах Т. Шевченка чітко виражена ідея українського державництва, самостійності, соборності, проголошується заклик до відновлення козацької традиції, українського демократизму, віра у воскресіння України та в зміну суспільного ладу. Т. Шевченко вважав за необхідне встановлення

демократичної республіки, вірець якої він бачив у республіканському устрої США. Творчості Т. Шевченка притаманні гуманізм, людяність, християнська терпимість. Гуманізм Т. Шевченка — це не гуманізм зовнішнього спостерігача. Автор сам є його безпосереднім об'єктом і суб'єктом. Цей гуманізм виходить із внутрішніх джерел народної моралі та ідеалів. Т. Шевченко обґрунтував висновок, що закон, який дозволяє бранця продати, купити, зробити рабом і утримувати свавільно, не заснований на жодному праві і є антилюдяним. Діяльність і творчість Т. Шевченка істотно вплинули на розвиток суспільно-політичної та соціальної думки в Україні. Соціально-політичні погляди Т. Шевченка знайшли своє найбільше віддзеркалення в поемах "Гайдамаки" (1841р.), "Гамалія" (1842 р.), "Сон" (1844 р.), "Кавказ" (1845 р.) та ін. [2]. Для України вага Шевченкового генія переходить ті межі, які поставлено навіть великим письменникам у їхній батьківщині: він сам був для неї тим сонцем, що «за собою день веде», — день нового народження на світ, як великого культурного народу; його поезія стала найкращим виразом національної самосвідомості на Україні, як його особисту долю можна вважати за символ долі всього українського народу [1].

Оцінка політичних поглядів Т. Шевченка в різних наукових школах досить часто є відмінною і, навіть, суперечливою. Багатогранність його творчості та роль яку вона відіграла в становленні сучасної української нації зумовили прагнення прихильників різних політичних доктрин "прихилити" його авторитет "на свій бік". В суспільній думці поет часто перетворювався в "міф", який було зручно використовувати для маніпуляції масовою свідомістю та виправдання тих чи інших дій. Для представників радикально-націоналістичного напрямку української політичної думки Т. Шевченко був "Пророком", "батьком нації", "затятим ворогом Росії та москалів". Для різного роду соціалістів, "бездержавників" — у першу чергу "Кобзар", "захисник прав кріпаків", "борець за соціальне визволення та дружбу народів".

Гостро критикуючи представників української еліти Т. Шевченко все ж не втрачає надії на те, що націю вдасться об'єднати в ім'я її визволення, визволення України і кожного українця. У цьому проявляється його глибока мудрість та послідовна державна позиція.

Тарас Шевченко — поет, що зробив для відродження і становлення сучасної української нації чи не більше за будь-якого українського політичного діяча чи теоретика політики, відродив у ній

національну самоповагу та прагнення до самостійного державно-політичного існування, поставив боротьбу за відродження держави із становища мрії в стан надії, сподівання і, врешті, активної діяльності [5].

Коротку, але як же вимовну характеристику Т.Г. Шевченка дає Іван Франко:

«Він був сином мужика — і став володарем у царстві духа.

Він був кріпаком — і став велетнем у царстві людської культури.

Він був самоуком — і вказав нові, світлі й вільні шляхи професорам і книжним ученим.

Десять літ він томився під вагою російської солдатської муштри, а для волі Росії зробив більше, ніж десять переможних армій.

Доля переслідувала його в житті, скільки лиш могла, та вона не зуміла перетворити золота його душі у ржу, ані його любов до людей в ненависть і погорду ...

Найкращий і найцінніший скарб доля дала йому лише по смерті — невмирущу славу і всезростаючу радість, яку в мільйонів людських сердець все наново збуджуватимуть його твори» [4].

Список використаних джерел:

1. Єфремов, С. Політичні й соціальні погляди Шевченка [Електронний ресурс] / С. Єфремов. – Режим доступу URL: <http://tvari.com.ua/politichni-j-socialni-poglyadi-shevchenka/>. – Заголовок з екрану.
2. Кирилюк, Є. П. Шевченківський словник. У двох томах [Електронний ресурс] / Є. П. Кирилюк. — К., 1976. — Т. 1. — С. 11-16. – Режим доступу URL: <http://izbornyk.org.ua/shevchenko/slovn02.htm>. – Заголовок з екрану.
3. Кирилюк, Ф.М. Політологія [Електронний ресурс]: навчальний посібник / Ф.М. Кирилюк, М.І.Обушний, М.І.Хилько та ін. – К.: Здоров'я, 2006. – Режим доступу URL: <http://textbooks.net.ua/content/view/6570/44/>. – Заголовок з екрану.
4. Левченко, П. Політичні погляди Шевченка [Електронний ресурс] / П. Левченко. – Режим доступу URL: <http://k-ua.net/політичні-погляди-шевченка/>. – Заголовок з екрану.
5. Політичні ідеї Т.Г. Шевченка [Електронний ресурс]. – Режим доступу URL: www.refine.org.ua. – Заголовок з екрану.

КАМІНСЬКА ІННА, студентка II курсу
факультету менеджменту і бізнесу ВП
«МФ КНУКіМ»

ТВОРЧІСТЬ ПОЕТІВ-МИКОЛАЇВЦІВ, ЛАУРЕАТІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕМІЇ ІМ. Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Національна премія України імені Тараса Шевченка - найвища в країні творча відзнака за вагомий внесок у розвиток культури та мистецтва.

Вона встановлена для нагородження за найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є духовним надбанням українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства.

Заснована премія 20 травня 1961 року Постановою Ради Міністрів УРСР. Нею нагороджували видатних митців за високоідейні й високохудожні твори та роботи у галузі літератури, образотворчого мистецтва, музики, театрального мистецтва та кінематографії.

За роки існування Національної премії імені Тараса Шевченка було нагороджено близько 600 осіб та 10 хорових колективів.

Лауреати цієї премії - утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять українського народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства. Серед них, визнаних у всьому світі митців, хочеться виділити декілька імен, які так чи інакше, є в серці кожного українця. Це наші співвідчизники, попередники і сучасники - Григорій Верьовка, Серій Бондарчук, Олесь Гончар, Павло Тичина, Богдан Ступка, Дмитро Павличко, Ада Роговцева, Володимир Гришко.

Поряд з визначними митцями України, вписали в історію своє ім'я й жителі Миколаївщини. З 1962 року Національною премією імені Тараса Шевченка було нагороджено 17 миколаївців, за досягнення у сферах літератури, живопису, скульптури та архітектури.

У сфері літератури лауреатами цієї нагороди стали : Микола Степанович Вінграновський, Олександр Олександрович Сизоненко, Дмитро Дмитрович Кремінь.

Микола Вінграновський (1936 - 2004) - народився 7 листопада 1936 року в селі Богопіль (нині Первомайськ) Миколаївської області. Згадуючи своє дитинство, письменник стверджує, що змалечку пам'ятав лише степ: «скрізь, куди не глянь степ, степ і степ». Саме дитячі поряд з природою роки так сильно вплинули на творчість Вінграновського. Його твори пронизані любов'ю до встого живого, автор звертав увагу на найменші деталі, виносив на перший план такі речі, як політ бждоли чи відблиск сонця у росі. Саме гіперболізація майже не помітних процесів і явищ робить змушує зачитуватись творами Миколи Вінграновського. Тому не дивно, що за збірки творів для дітей «Літній ранок», «Літній вечір», «Ластівка біля вікна», «На добраніч» поет удостоєний Державної премії України імені Тараса Шевченка у 1984 році.

Сизоненко Олександр (1923) - народився 20 вересня 1923 року в с. Новоолександрівка, нині Баштанського району Миколаївської області. Олександр Сизоненко, пройшовши Велику Вітчизняну війну повернувся до Миколаєва й працював на Чорноморському кораблебудівному заводі. У той же час виходить його перша збірка оповідань “Рідні вогні”. Упродовж багатьох років Олександр Сизоненко дарує свіку свої збірки оповідань, в яких так чи інакше нагадує про прихильність до рідного міста. За епічну трилогію “Степ”, “Була осінь”, “Мета” Олександр Сизоненко у 1984 року був удостоєний Державної премії імені Тараса Шевченка.

Більш детально хотілось би розглянути творчість Дмитра Креміня. Дмитро Кремінь (1957) - народився 21 серпня 1953 року у селі Суха Іршавського району Закарпатської області. Після переїзду до Миколаєва, який став для поета другою Батьківщиною, обіймав посаду викладача кафедри української літератури в Миколаївському педінституті. З 2010 року — голова Миколаївської обласної організації Національної спілки письменників України, головний редактор часопису «Соборна вулиця». Поетичний дебют Креміня відбувся у студентські роки на сторінках альманаху «Вітрила», а переїзд до Миколаїва відкрив перед письменником нові творчі горизонти, адже саме в той час почали створюватись перші спілки художників та письменників, у яких, завдяки своєму таланту, Дмитро Кремінь став дуже авторитетним і популярним поетом. У його

поезіях можна знайти багато звернень автора до творчості Тараса Шевченка. В дебютній збірці “Травнева арка” було надруковано вірш “Тарасова верба”, в якій художньо відтворено роки заслання Т.Г.Шевченка. Поетичну збірку Д.Кременя „Пектораль” (1997), за яку він був удостоєний Шевченківської премії (1999), вибудовано, здебільшого, на Шевченкових гостросатиричних інвективах. На цю особливість вказує І.Дзюба, котрий у своїй передмові на книгу автора „Скіфське золото” (2008) зауважив, що в поетичних збірках Дмитра Кременя помітна „шевченківська” енергетична зарядженість, тому „одним із наскрізних є мотив утрати України, ...виболений на власне серце, нині, новим поетом нового дня”. До того ж, поет уміло продовжує Шевченкову тему немилосердності до себе самого й до власного народу.

Прямим підтвердженням захоплення творчістю поета зі світовим іменем є Шевченківська промова Д.Кременя, яку він зміг все-таки виголосити на сторінках книги вибраних творів. Тут він, вдаючись до прийому внутрішнього сумніву щодо світлих перспектив своєї країни, зізнається, що „в моїй поетичній збірці „Пектораль” – камертон гіркої Тарасової музи... І я впадаю у відчай безнадії на теперішніх „розпутьях велелюдних”, і я крізь кривавий туман всепланетарного бойовища прозираю зачарований берег України, яка воскресне, бо інакше — жити не варт, писати не варт...”, бо за поколінням автора – „Шевченкові діти – „ненарожденні”, та народжені, це діти героїв Круг, діти Карпатської Січі, отже – нащадки й правнуки не прадідів поганих, рабів і підніжків, бидла й сміття історичного. Сторозтерзані й сторозп'яті, ми вже народ у трьох іпостасях поколінь”. Але поетові сумніви – тільки привід до остаточного утвердження своїх сподівань на перемогу духу української людини, котра ще зможе водою Дніпра змити із чіл тавра, змахнути порох і попіл спалених століть України. У 1999 році отримав Державну премію України імені Тараса Шевченка за книгу поезій та симфоній «Пектораль».

Підводячи підсумки, хочеться подякувати нашим чудовим письменникам, за їх величезний вклад в скарбницю української літератури. Їхні твори є невідомою частиною великої спадщини нашого краю. Титанічна праця цих письменників визнана найпочеснішою мистецькою нагородою України - Національною премією імені Тараса Шевченка.

ГРАВЧЕНКО ВАЛЕРІЯ, студентка ІІ
курсу факультету менеджменту і бізнесу
ВП «МФ КНУКіМ»

ТВОРЧИСТЬ Т. ШЕВЧЕНКА – ЗГУСТОК ДОБРА І ПРАВДИ

Він був сіячем і вирощувачем духовних якостей народу. Він вірив, що є сила, котрій треба поклонятися, бо вона врятує людство від морального і духовного спустошення, виродження, збідніння. Цією силою є Бог.

Творчість Т.Г. Шевченка досліджували багато літературознавців, мовознавців, відатних особистостей, письменників. Одним із них у 80-их рр. був І. Франко – найвидатніший дослідник Шевченкової спадщини, а також невтомний перекладач, видавець і популяризатор Шевченкових творів. Поетичною творчістю Шевченка Франко захоплювався від ранніх юнацьких років, вивчивши напам'ять майже всього "Кобзаря".

Творчість Шевченка цікавила І. Франка усе його життя. Та ще більше Шевченкові твори цікавили його як дослідника. Це один з рідкісних випадків, коли один талановитий письменник вдивляється у творчу практику своїх колег як критик та літературознавець. Іван Франко мав намір глибоко проаналізувати Шевченкову творчість, зіставляючи її з літературним процесом того часу. Його перша шевченкознавча розвідка «Причинки до оцінення поезій Тараса Шевченка», надрукована у львівському журн. «Світ», мала, однак, виразне ідеологічно-полемічне спрямування, чим пояснюється тогочасний підхід Франка до поеми «Гайдамаки» і його інтерпретація поем «Сон» і «Кавказ» Про ґрунтовність вивчення творчості Т. Шевченка свідчить і той факт, що 1888 р. І. Франко вирішив писати докторську дисертацію, у якій мав розглядати творчість геніального українського поета періоду «трьох літ».

Узявши за мету дослідити політичну поезію Т. Шевченка 1844-1847 рр., І. Франко водночас мав намір розглянути також ранню поезію Т. Шевченка, особливо ті думки про Україну, Польщу, Московщину і Слов'янщину, які висловлені в багатьох поемах. Однак І. Франко змушений обрати іншу тему для дисертаційного

дослідження. Причиною відмови був професор О. Огоновський, який боявся політики. Докторська студія І. Франка мала бути завершена у Віденському університеті. Віденський професор В. Ягич також порадив І. Франкові змінити напрям дослідження і взяти тему з порівняльного слов'янського літературознавства. У 90-х роках ХІХ ст. І. Франко береться за вивчення окремих аспектів творчості Т. Шевченка у зв'язку з проблемами історії української літератури. Шевченкознавчий дискурс Івана Франка середини 90-х років ХІХ ст. позначений етапною працею, що має назву «Наймичка» Тараса Шевченка.

І. Франко робить літературно-критичний аналіз Шевченкових «Наймичок» (поєми і повісті). Дослідник глибоко трактує особливості епічного та ліричного способу зображення, що яскраво проявилися у цих творах. Цим зумовлені також композиційні особливості згаданих поєми і повісті. Зокрема, у повісті, на думку дослідника, пролог і два перші розділи – це експозиція, якої немає у поємі. У цих розділах розповідається про Лукію, про те, як вона повертається з поля разом з жєнцями, про її батьків, змальована місцевість

Франко вважав, що основною ідеєю є сім'я – така, якою вона залишається в українських селах і хуторах. Сумирне сімейне життя, – це найбільша святість, і порушення цієї святості – нещастя для сім'ї, її найбільший гріх, вважає дослідник. Висновком, якого доходить І. Франко у праці про «Наймичку», є те, що в повісті Т. Шевченко має усі риси епіка, схильного до реалізму, натомість у поємі він – лірик. Тому в поємі описи і властиве оповідання він редукує до мінімуму, інколи навіть впадаючи у сухість, проте прагне ліричними акордами зворушити наше серце, викликати в нім чуття, аналогічні до тих, які є у персонажів поєми. Праця Івана Франка як дослідника творчості Тараса Шевченка і сьогодні зберігає своє значення, вона дає нам надійні наукові орієнтири в осмисленні феномену геніального поета у світовій культурі.

Революційній пафос творів поета значно вплинув на формування літературно-естетичних і суспільно-політичних поглядів Франка. У своїй літературній творчості він розвивав шевченківські традиції.

Як і для прозових творів “при створенні життєписів видатних письменників автора очікують безліч проблем, від вирішення яких

залежить художня довершеність твору, його історична достовірність». В основному вона складається з таких віршів, як "Шевченко і поклонники" (1880), "Могила Тарасова" (1884), "В ХХІІІ-ті роковини смерті Тараса Шевченка" (1884), "В двадцять п'яти роковини смерті Тараса Григоровича Шевченка" (1886). Помиляються ті дослідники, які відносять ці поезії до історико-біографічного жанру. Адже згадані посвяти не засновані на фактах з життя Шевченка. Насправді, їх доцільно розглядати лише як поетичні роздуми Каменяра про незабутнього Кобзаря. Говорячи словами Богдана Мельничука, ці роздуми І. Франка є своєрідною "спробою перекинути місток від минувшини до сьогодення, підкреслити невмирущість тих, хто віддав себе народові".

Справді, не вдаючись до вкраплення фактів з біографії поета у вірш "Шевченко і поклонники", І. Франко висміює псевдо-поклонників Кобзаря з табору галицьких «народовців», які, прикриваючись ім'ям Шевченка, проводили антинародну політику, виступав проти заборони його творів. У таких розвідках як «Тарас Шевченко і його заповіт»(1903), «Тарас Шевченко»(1891) Франко досліджував громадсько-політичну і творчу діяльність поета, формування його суспільно-політичних і літературно-естетичних поглядів, питання ідейно-художнього змісту і поезики його творів. Франко боровся проти фальсифікації творчості Шевченка, спрямовуючи свої виступи, в першу чергу, проти галицьких буржуазно-націоналістичних критиків-«народовців». У своїй роботі «Темне царство» дослідник наголошував на революційно-демократичному світогляді поета, його зв'язках з російським визвольним рухом і прогресивною російською літературою.

Звичайно, із зрозумілих причин у шевченкіані І. Франка інколи трапляються зміщення фактів, суб'єктивні оцінки окремих творів про минувшину тощо. Проте в цілому його роздуми про Кобзаря належать до класики. Нами тільки штрихами окреслені окремі їх грані. Але цим прагнули привернути увагу на всебічне узагальнення на цю тему спадку І. Франка.

КАЧУРІНА НАТАЛІЯ, студентка IV
курсу факультету мистецтв ВП «МФ
КНУКіМ»

Т.Г. ШЕВЧЕНКО І КОБЗАРСТВО

«Наша дума, наша пісня
Не вмре, не загине»»

«Кобзар» – головна книга літературної спадщини Т.Г. Шевченка. Така назва не є випадковою. Тарас Шевченко свідомо ототожнював себе з кобзарем – мандрівним музикантом, який несе людям щире правдиве слово.

Є свідчення, що наприкінці XIX століття в Україні було близько 10 тис. кобзарів і лірників, які у містах і селах влаштовували імпровізовані виступи. Зазвичай кобзарі грали на ринкових майданах чи ярмарках, біля монастирів і церков, іноді – у сільських домівках як почесні гості на родинному святі. Цим ремеслом кобзарі заробляли гроші і харчі для себе і родини. Як правило, музична діяльність була тимчасовою, а у період сільськогосподарських робіт кобзарі працювали нарівні з іншими селянами.

Щоб визначити роль і місце мандрівних музик (кобзарі, лірники, бандуристи, скрипалі, цимбалісти, виконавці на басах чи бубоні) треба бодай стисло ознайомитися з їхнім репертуаром, яких можна умовно поділити на три напрями: перше – релігійна музика; друге – епоси, що сьогодні більш відомі як думи; третє – танцювальна музика та гумористичні пісні. Не буде перебільшенням сказати, що кобзарі належали до найважливіших груп народу в культурній історії селянської України, у простого люду були шановними і бажаними й дорогими гостями. Деякі сучасні бандуристи з гордістю порівнюють сприйняту роль національних поетів з роллю колишніх кобзарів, моральний авторитет яких усе ще володіє українською свідомістю.

У поезії Тараса Шевченка образ кобзаря, натхненного співця волелюбних ідей і героїчної слави, був одним із провідних упродовж всього творчого життя. Поет підніс народних співців-кобзарів як творців і носіїв демократичного народного мистецтва на небувалу

височинь [1, 55-62]. Цей характерний образ для Т.Г. Шевченка є етичним ідеалом щирості почуттів, правдивості, національної свідомості. Кобзар – це той моральний рівень, до якого прагне автор як поет, як творець власної особистості [2, С.54-58].

У поемі «Перебендя» (1839) постать співця-кобзаря є настільки значущою, живою і реальною, що І. Франко написав велику передмову – «Переднє слово до видання «Перебенді» Т.Г. Шевченка (Львів, 1899), у якій він торкається вічної філософської теми – поет і суспільство, геній і народ [3, С.8-12].

Історичне минуле, оспіване кобзарями, у поезії «Думи мої...» сприймається як національний і естетичний ідеал автора, як критерій для самоусвідомлення Шевченка як українського народного поета.

Для творчості Т.Г. Шевченка образ кобзаря, виразника духовного стану народу, стає домінантним. Це простежується у поемах «Катерина» (1838 – 1839), «Тарасова ніч» (1838). З розвитком світогляду самого поета зростають і образи народних співців кобзарів. Якщо у ранній поезії Т.Г. Шевченка кобзар постає як романтичний співець минулого, то в поемі «Гайдамаки» (1841) – це бунтівний співець повстанців, що підносить їх волелюбний дух своїми піснями.

Кобзарська тема проходить лейтмотивом у поемах «Мар'яна-черниця» (1841), «Невільник» (1859), «Великий льох» (1845).

Поезія Т.Г. Шевченка просякнута волелюбним кобзарським духом, знаходила потужний відгук у творчості кобзарів, лірників, бандуристів, для яких постать Великого Кобзаря була взірцем нескореності, людяності, правди і справедливості.

Кобзарство завжди прагнуло вшанувати Т.Г. Шевченка, влаштовуючи вечори його пам'яті, співаючи на могилі поета у Каневі. У радянські часи такі акції вважалися націоналістичними, тобто такими, що підлягають репресіям.

Та незважаючи на це, кобзарство України при кожній нагоді прославляло його як генія українського народу, як шанувальника кобзарства, якому поет присвятив багато щирої уваги у своїй творчості.

Кобзарі вважали за велику честь створювати та співати музичні композиції на вірші Тараса Шевченка.

Назвемо декілька імен кобзарів-бандуристів, талановитих інтерпретаторів поетичного доробку Кобзаря.

І.Й. Кучугура-Кучеренко («На високій дуже кручі»), Михайло Башловка («Стоїть в селі Суботові»), Ігор Рачок («Перебендя», «За байраком байрак») та інші. Десятки, сотні поезій Великого Кобзаря стали народними піснями. А такі твори, як «Думи мої...», «Реве та стогне Дніпр широкий» по праву вважаються духовними гімнами українського народу.

Глибоке розуміння особливостей української пісні Тарасом Шевченком йде від його глибокого занурення до витоків народної творчості. Він постійно записував народні пісні, користувався ними, як зразком, любив їх виконувати.

М. Сумцов пише: «На Шевченків «Кобзар» народна поезія наклала великі і барвисті фарби, попереду в самій мові, в порівняннях, епітетах, символах, а далі Шевченко дає чимало шматків і уламків усного піснетворства, нарешті є доволі цілих, трохи перероблених пісень» [4].

Життєвий і творчий шлях Т.Г. Шевченка – совість і символ української нації. Наш великий Кобзар відкрив і повернув народу Слово, гордість і надію. І саме він створив образ кобзаря – як виразника болю України, як захисника знедолених і речника волі і незалежності рідного краю.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко, А. Образ народного співця в поемі Т. Шевченка «Гайдамаки» [Текст] / А. Бондаренко // Радянське літературознавство. – 1969. – №5. – С.55–62.
2. Голуненко, С. Перебендя в образній системі збірки «Кобзар» 1840 р. [Текст] / С. Голуненко // Слово і час. – 1991. – №2. – С.54 – 58.
3. Скоць, А. Образ кобзаря у «Кобзарі» Тараса Шевченка [Текст] / А. Сконець // Диво-слово. – 1996. – №6. – С.8–12.
4. Сумцов, М. Вага і краса української народної поезії [Текст] / М. Сумцов. – Х., 1910.

ГРАДОВА РУСЛАНА, студентка III
курсу факультету мистецтв ВП «МФ
КНУКіМ»

ЗАСТОСУВАННЯ ІДЕЇ БАЛАДИ «УТОПЛЕНА» Т.Г. ШЕВЧЕНКА В ХОРЕОГРАФІЧНОМУ ПРАКТИКУМІ

В історії кожного народу є імена, які він свято зберігає у своїй пам'яті і з великою любов'ю та повагою передає з покоління в покоління. Є таке ім'я і в Україні – Тарас Григорович Шевченко. Подібного поета Україна не знала, не мала сина, який би так ніжно і віддано любив свій народ і так страждав за нього. Саме Шевченко зберіг і повернув народу «українську мову». Для кожного українця ім'я Шевченка є святом.

Щороку світова спільнота відзначає річницю від дня народження великого сина України, геніального поета і художника Тараса Шевченка.

Поетова доля пов'язана з долею поневоленої України. Шевченко завжди виступав своїм полум'яним словом на її захист і залишив своїм «живим і ненародженим землякам» важливий дороговказ.

Гнобителі України не скорили, не змогли зламати волелюбний дух патріота, який, знаходячись в неволі, писав: «Караюсь, мучусь, але не каюсь» [1]. Піддавалися жорстокій цензурі програми Шевченківських концертів, вилучалися зі шкільних програм низка його творів, заборонялось читання поезій митця. Та Шевченко не став поетом однієї доби. Він - повсякденний провідник людства.

Значення постаті Т.Г. Шевченка для українського народу важко переоцінити. Це людина, яка відкрила українській нації двері у майбуття. Він є гарантом нашої вічності...

Актуальність творчості Шевченка незаперечна, бо кожен українець звертається до його творів, до окриляючого слова Кобзаря. Для кожного митця ідеї Шевченка є поштовхом для творчості. З дитячих років виховується любов до України на відомих творах поета.

Кожен, хто долучається до творчості митця, по своєму сприймає його думки, але те, що мистецтво Т.Г. Шевченка не залишає байдужих – неспростовно.

Творчість Кобзаря давно стала нетлінною часткою буття українського народу, а, таким чином, складовою нашого національного духу, єдності і віри.

Творча учнівська та студентська молодь країни постійно долучається до відомих творів поета, беручи їх за основу своїх художніх витворів мистецтва.

За останнє сторіччя хореографічне мистецтво України відзначилося постановками балетів «Лілея», «Оксана» та «Відьма» за мотивами поезії Т.Г. Шевченка. Вони дали змогу глядачеві долучитися через пластику тіла, міміку, танцювальну мову, музику до жіночих образів великого Кобзаря.

Цікавою для вирішення хореографічними засобами є балада «Утоплена». Вона була написана 8 грудня 1841 року на прохання Г. Квітки-Основ'яненка, який сповістив Шевченка про намір І. Бецького видати в Харкові альманах. Кобзар відповів на лист: «Вибачайте, батечку, що найшлося, те і посилаю, а “Ганнусю” сьогодні нашвидку скомпонував, та і сам не знаю, чи до ладу, чи ні. Подивіться ви на неї гарненько та й скажіть щиру правду, як побачите, що вона дуже вже безецна (бо вона мені так здається), то не давайте їй дрюкувати. Нехай іде відкіль взялася» [2]. «Ганнусею» Шевченко назвав «Утоплена».

Твір був опублікований в альманасі «Молодик». Але після заслання у 1859 році поет зробив декілька виправлень в рядках балади. Остаточний варіант «Утопленої» було надруковано в «Кобзарі» 1860 року.

В баладі протиставлено образи матері й дочки. Мати була багатогою, жила в новій хатині, з парубками пила та гуляла. А дочка виховувалася в чужих людей. Коли ж мати постаріла, а дочка виросла та стала красунею, мати із заздрощів утопила її і сама загинула. У романтичному дусі Шевченко показав смерть Ганниного нареченого, який вдався до самогубства, не в змозі далі жити без коханої. В «Утопленій» автор стає на позиції народної моралі, показуючи, що

розбещеність вбиває в людині всі людські якості, навіть материнські почуття.

Для балад Т.Г. Шевченка характерне те, що всі вони побудовані на реальному ґрунті, що в них реалістична основа, фантастичні ж мотиви посідають порівняно незначне місце. Фантастика в баладах Шевченка фольклорного походження. В них немає страхіть, відсутня містика. Цим вони відрізняються від балад його попередників і сучасників.

Отже, виходячи з вищесказаного, доводимо можливість застосування ідеї балади «Утоплена» Т.Г. Шевченка в хореографічному практикумі курсу «Мистецтво балетмейстера».

Список використаних джерел:

1. Шевченко, Т. Г. Кобзар [Текст]: Повна ілюстрована збірка / Тарас Григорович Шевченко. – Харків, 2013. – 716 с.
2. Утоплена (балада) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>. – Заголовок з екрану.

МИКИТЕНКО ІГОР, студент IV курсу
факультету мистецтв ВП «МФ
КНУКіМ»

ОБРАЗ Т.Г. ШЕВЧЕНКА В ТВОРЧОСТІ МИКОЛАЇВСЬКИХ СКУЛЬПТОРІВ

Скульптурній Шевченкіані понад 140 років. Власне, з 1859 року почала створюватися значна кількість станкових і монументальних творів пластики, що в своїй основі базувалися на іконографії, яку лишив Великий Кобзар своїми автопортретами та світлинами, виконаними у Києві й Петербурзі. У другій половині 19 - перших двох десятиріччях 20 ст. у створенні мистецьких образів їх майстри використовували здобутки академічної науки, а разом з тим перебували під сильним впливом народництва, що було досить характерним для доби позитивізму.

Шевченківські ювілеї і пов'язані з ними міжнародні конкурси 1910 – 1913 років на пам'ятник Великому Кобзареві у столиці України виявили таланти у царині скульптури, і, безумовно, пальма першості тут належить М. Гаврилку. Йі надалі, особливо до ювілейних дат скульптори звертались до образу великого сина українського народу, встановлюючи в містах України та за її межами пам'ятники поетові.

Темі української скульптурної Шевченкіани присвячено достатньо праць. Але в значній кількості досліджень не знайшло висвітлення ряд визначних творів. Так в монографічному нарисі відомого дослідника скульптури А. Німенка «Пам'ятники Тарасові Шевченку», ми не знайдемо згадки про прижиттєве погруддя Т. Шевченка роботи М. Піменова чи пам'ятники, виконані після смерті поета Ф. Каменським і П. Забілою. До того ж 1931 року в Харкові вийшли спогади О. Сластьона про свого друга, класика українського мистецтва П. Мартиновича. В них О. Сластьон пише: «У 1860 році знаменитий скульптор Микола Степанович Піменов, що так перед тим уславився своїми роботами, запропонував Т. Шевченкові виліпити з його бюст у натуру завбільшки.

Т. Шевченко згодився, і бюст був скоро виліплений, він удався дуже схожий. Це був перший і останній бюст, зроблений з натури із самого Шевченка. Бюсти ж Шевченка, зроблені Ф.Ф. Каменським та П.П. Забілою, були вже зроблені пізніше, після смерті Шевченка, і весною 1862 року Ф.Ф. Каменський виставив свій бюст на академічній виставці, а П.П. Забела на цілих десять років пізніше, тобто, у 1872 році» [4, 52]. До сих слів О. Сластьона можна додати, що на другий рік по смерті Великого Кобзаря його гіпсове погруддя виконав Я. Серяков. З поодиноких джерел вимальовується ряд скульпторів різних за обдаруванням, яких хвилював образ Т. Шевченка. Зокрема післявоєнна шевченкознавча література не згадує скульптора С. Жука, що мав неабияке обдарування і був широко знаний у 1920—1930-х рр.

Українська Шевченкіана, починаючи з 1950-х рр., поповнилася значними роботами тогочасних майстрів, в тому числі миколаївських скульпторів. Найбільш відомим та видовищним скульптурним зображенням Кобзаря в Миколаєві – є пам'ятник розташований в центрі скверу імені Шевченка. З біографії поета відомо, що перебуваючи на південних землях, переїжджаючи від села до села, він дістався до містечка Голоскове Кривоозерського району, де зупинився в будинку мірошника Франца Яшовського. На Миколаївській землі поет пробув три дні і незабаром у супроводі пристава був доставлений до Києва. Вдячні нащадки шанують пам'ять великого Кобзаря. У 1958 році в центрі скверу імені Шевченка за проектом скульптора І. Диби було встановлено пам'ятник. Але триметрова фігура з бетону на кам'яному п'єдесталі була недовговічною. Тому 1985 року пам'ятник був реставрований і відкритий знову. Скульптор А.О. Ковальчук, архітектор В.В. Щедров, художник В.Г. Пахомов створили з довговічного матеріалу чудовий образ мислителя і борця.

З спогадів доньки Анни Олександрівни Ковальчук – художниці М. Малкової: «Мати з дитинства мріяла створити Великого Кобзаря в скульптурі, тож коли випала нагода – погодилась не роздумуючи». По всіх документах А.О. Ковальчук позначається як скульптор - реставратор уже існуючого пам'ятника І. Диби, але це не зовсім так. Кошти були виділені на реставрацію, та ні в якому разі не на новий пам'ятник. Ентузіазм та любов Ковальчук до творчості поета - виразилися в майже безоплатну працю, коштів ледь вистачило на

матеріали та оплату роботи по виконанню монумента в металі. Постаць поета і художника значно відрізняється від монумента попереднього скульптора.

Перш ніж почати роботу над образом Т. Шевченка, А. Ковальчук перечитала всю твори поета. Сім'я скульптора – родом з Росії, проте це не стало на заваді знайомству змалечку із творами Шевченка. Деякі твори освіжила в пам'яті українською, а деякі відкрила для себе вперше. Зі слів доньки: «Пам'ятаю наш примірник «Кобзаря», як мати читала та намагалася зрозуміти якою він був людиною, як мислив, та які людські якості були йому притаманні». Ковальчук виношувала всі ідеї в голові, пропускала їх через душу та давала волю в піддатливій глині. Постаць крокує на зустріч глядачу з виразом глибокої думки на обличчі. Автора надихали рядки, котрі на її думку найбільше характеризують нелегкий життєвий шлях.

*Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами?..
Чом вас вітер не розвіяв
В степену, як пилину?
Чом вас лихо не приспало,
Як свою дитину?..*

В переліку творів А.О. Ковальчук є ще один твір присвячений Шевченку. Бюст в радгоспі імені Чапаєва.

Відомий миколаївський скульптор Юрій Андрійович Макушин також не пройшов повз образу Кобзаря. В творчому арсеналі скульптора три роботи на тему Шевченкіани. Як і А.О. Ковальчук, Ю.А. Макушин знайомий з творчістю поета з дитинства. В сім'ї поважали Т. Шевченка і мали власний примірник «Кобзаря».

Творчість Ю.А. Макушина – монументальна й масивна в своїх чітких та лаконічних формах, своїм розмахом і широкомасштабністю робіт показує велич і могутність каменя. На осмислення образу Шевченка в скульптурі надихали рядки з народної пісні «Реве та стогне Дніпр широкий»

*Реве та стогне Дніпр широкий,
Сердитий вітер завива,
Додолу верби гне високі,
Горами хвилю підійма*

*І блідий місяць на ту пору
Із хмари де-де виглядав,
Неначе човен в синім морі,
То виринав, то потопав.*

*Ще треті півні не співали,
Ніхто ніде не гомонів,
Сичі в гаю перекликались,
Та ясен раз у раз скрипів.*

В місті Новий Буг встановлено гранітну глибу в яку був вмонтований рельєф Кобзаря. В Баштанці – погруддя з масивного каменю. За основу автор взяв графічні портрети Т. Шевченка. Портретна точність в поєднанні з бруталною необробленою породою – підкреслюють силу творчості поета. Поставлену мету скульптор втілює в суто своїй енергійній манері. В місті Миколаєві втіленням шевченківської тематики – є меморіальна дошка із граніту та бронзи на вулиці, що носить ім'я поета.

Поряд з творами відомих майстрів твори миколаївських скульпторів несуть значну духовну силу митця, його людяність, підкреслюють його належність до великої культури українського народу.

Роковини двохсотріччя з дня народження Т.Г. Шевченка мусять стати відправною точкою в переосмисленні та пізнанні новаторства й далекоглядності не тільки його, як Великого Кобзаря, а й художника, філософа, революціонера.

Список використаних джерел:

1. Макаров, Ю. Що може культурний? [Текст] / Ю. Макаров // Шо. – 2014, №3–4. – с.9.
2. Німенко, А. Пам'ятники Тарасові Шевченку [Текст] / А. Німенко. – К., 1964.
3. Северина, Л. А. Николаев и Макушини. Экскурсия по городу [Текст] / Л.А. Северина. – Николаев 2009.
4. Хабко, Б. З призабутої скульптурної Шевченкіани [Текст] / Б. Хабко // Образотворче мистецтво. – 2001. – №1. – С 52 – 53.
5. Вулиця Шевченка (Миколаїв) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>. – Заголовок з екрану.

ДРОГОВОЗ КАТЕРИНА, студентка IV курсу факультету мистецтв ВП «МФ КНУКіМ»

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ МОТИВИ В ТВОРЧОСТІ А. Д. АНТОНЮКА

Геніальний син українського народу Тарас Григорович Шевченко за життя зазнав не лише наруги й жорстоких випробувань, а й великої слави та пошани. Природно, що він, як і кожна не пересічна особистість, постійно привертав до себе увагу сучасників, особисто знайомих з ним, В. Штернберга, М. Мікешина, М. Башилова; живописців та графіків кінця минулого століття, котрі виступили продовжувачами реалістичних шевченківських традицій, О. Сластьона, І. Рєпіна, К. Трутовського; майстрів мистецтва книги – А. Середи. І. Падалки, В. Седяра; представників нової соціалістичної культури – В. Касіяна, І. Їжакевича. Надихає шевченківське слово і сьогоднішніх митців, які знаходять нові форми та засоби інтерпретації віковичних тем і образів.

У роботах сучасних художників, які звернулися до творчості Шевченка, відбилися характерні тенденції розвитку мистецтва межі 20-21 століть. Одна з найвагоміших серед них полягає у відображенні вікових людських цінностей, відношенні до рідної землі, людині, яка живе на цій землі, відношенні до добра і зла.

Таке філософське поєднання образів Шевченка і вічних тем знайшло свій відгук у творчості Андрія Антонюка, нині відомого народного художника України. Про його творчість написано значну кількість статей, видано альбоми та книги. Серед найбільш вагомих опубліковані матеріали поетів Д. Кременя та Е. Январьова, українських, миколаївських мистецтвознавців, краєзнавців та журналістів.

Андрій Данилович Антонюк у (1943- 2013) народився у селі Богополі, (нині частина м. Первомайська Миколаївської обл.). По словам художника з творчістю Шевченка він знайомий з дитинства тому що «Кобзар» в його родині був настільною книгою і саме ця книга вирішила долю майбутнього живописця. Полум'яна воля у віршах та ілюстраціях зростили в серці майбутнього художника любов до мистецтва і потім десятки пастелей він присвятив творчості

Шевченка. З самого дитинства відчуваючи потяг до творчості, Андрій Данилович знав чим буде займатися в житті і, будучи ще студентом, почав трудову діяльність. Звичайно, в ті молоді роки ніхто не знав хто такий Антонюк та який величезний талант ховається в цій людині. Його не звичайна майстерність привела 1970 року до членства в Спілці художників СРСР. Його відразу визнали, як талановитого художника, що пише фантастичні картини. Пізніше Антонюк отримує ще й звання Заслуженого художника України. Адже, його серія робіт історичного жанру підкорила українських цінувальників прекрасного. Він постійно брав участь у численних республіканських і всесоюзних, а потім українських виставках.

Виразна своєрідність художника, поєднана з його безмежним духовним космосом, створили неповторний творчий пласт в художній культурі України. Антонюк поклав початок існуванню особливої творчої манери південно-української школи образотворчого мистецтва.

У творчості Антонюка чимало робіт за шевченківськими мотивами. На думку митця форма вірша видатного поета вплинула на форму його живопису. «Простоті, чистоті почуттів, сільській «наївності» в мистецтві я вчився у великого Шевченка, якого бачу на вершині великої поезії», - так говорив Андрій Данилович.

Картини А. Антонюка передбачають безмежні можливості їхнього «прочитання» і інтерпретації. Їхні прості та вічні архетипічні образи нагадують про першооснови, моделі життя. Оскільки вони чуттєво конкретні й написані у стані Любові, то наше серце відгукується на них. Світи – вічний та тимчасовий, земний та небесний – взаємопроникні для Андрія Антонюка. Як хмари відбиваються у воді, так і небеса римуються з деревами та навіть із горами. Їх різнить лише щільність матерії. Хмари відкривають свою таємницю та стають янголами, богами. Чаша місяця віддзеркалюється у річці. Оживають дріади – душі дерев. Ми бачимо велику трансформацію єдиної матерії, що має душу. Художник намагається «з'єднати видимий грішний світ з божественним (зримий і невидимий)». За словами Антонюка, він «... відчуває його майже фізично. На рівні інтуїції».

У картині «Кирило і Мефодій» (1988) А. Антонюк створив знаковий образ пророків – посередників між світом землі та неба. Так мислили себе й багато художників та поетів українського і

російського модерну й авангарду початку ХХ ст. Позначений монограмою «К» Кирило має портретні риси Антонюка. Художник – очі людства. Таким він постає в картині. Хрестоподібно розкинуті руки з важкими складками ритуального одягу асоціюються з трубою або сувоєм. Ясновидючі очі прикриті. Відкритий рот свідчить про сприйняті знаки божественного слова – письменності. Сувій з абеткою та зображенням покрову Богородиці з'єднує землю і небо. Золотавий одяг та постаті святих спрямовані вгору подібно язикам полум'я світильників, котрі вони несуть. Слова «святий», «просвіта» мають коренем «світло». Як і на давніх іконах, на картині Антонюка маленький «позем» (земля) та велике небо. Те саме можна сказати й про «обожену», одухотворену плоть.

Існує поетичний образ «цвітіння Духу». Дивлячись на картини Антонюка, віриш, що ці слова – реальність. Наприклад, картина «До Маковія» (1996). Написане тільки живе, вкрите зморшками лице жінки з глеком. Інше розчиняється. Реально написане лице, гілка дерева є тими чуттєвими «дверима», крізь які ми виходимо у чарівний простір картин Антонюка. Його картини заворожують своєю правдивістю. Кожний знайде у собі джерело для їх творчого сприйняття. Бо вони створені не обмеженим Холодним розумом та композиційним розрахунком. Їхня художня правда спирається на міць несвідомого. Не кожен наважиться поринути у його нескінченність. Картини Антонюка вміщують в себе набагато більше, ніж можливо передати за допомогою нашого обмеженого раціонального мислення.

А. Антонюк розповідав: «Часто роботи пишуться з музики, вірша, почутого слова, просто споглядання стану природи. Отут включається на автоматі машина часу. Тільки ти можеш показати небачене. Мені вдається пронести світло маминої молитви». У його творчості язичництво та християнство співіснують. «Я починав від язичництва, християнства, - перехрестившись», - говорив Андрій. «Я все рівно запитую: «Навіщо, Господи, я на землі знаходжуся? Як я можу відкрити мудрість Твою, красу, велич Твої?». І я починаю слухати відповідь. І я чую голоси мами, бабусі своєї. Видно, я більше грішний, чим ці роботи, котрі отримували свої християнські корені... Вони влітаються у моє життя, в мій дух». «Поклоніння Землі і Води» (1993) можна назвати іконою кінця другого тисячоліття. За цей твір художник був удостоєний Шевченківської премії. Антонюк

повертає людині втрачену цілісність – душі та тіла, землі й неба, життя, смерті та відродження. Ця тріада наочна у картині. Поєднуючи тимчасове і вічне, він відкриває глядачеві міфологічний простір, у якому єдині стихії природи та покоління людей.

З самого початку цей митець поставив собі за мету: відкрити свої корені, перебувати в своїй культурі, в своєму народі. Його роботи створені на вічні теми: любові до матері, землі, вічності душі. Тому в створеному портреті Тараса Шевченка частково проглядаються портретні риси Антоюка, а взагалі, людини від неньки – землі: мудрої, віруючої, терплячої та всеперемагаючої.

Андрій Данилович яскравий приклад того, що означає бути митцем вірним собі та людям, які його оточували. Як і Шевченка його не підкупила слава та багатство, він на завжди лишився юним Андрієм з с. Богопілля який жив простим життям і намагався своїми картинами донести до людей добро.

Список використаних джерел:

1. Антоюк, А. Лампада над Синюхою. Альбом – антологія [Текст] / А. Антоюк, Д. Кремінь. – Миколаїв, 2007.
2. Вартанова, О. Поезія Шевченка в інтерпретації сучасних ілюстраторів [Текст] / О. Вартанова // Дніпро. – 1982. – №3. – с. 115–121.
3. Кремінь, Д. Життя і житіє Андрія Антоюка [Текст] / Д. Кремінь. – К. 2007.
4. Серeda С. Візуальний образ Тараса Шевченка: нотатки антрополога [Текст] / С. Серeda // Народна творчість і етнографія. – 2007. – №2. – с. 4–8.
5. Степанов, М. А душа не має часу. Андрію Антоюку [Текст] / М. Степанов // Образотворче мистецтво. – 2003. – №2. – С. 10.
6. Тарасенко, А. Ясновидчі очі Андрія Антоюка [Текст] / А. Тарасенко // Образотворче мистецтво. – 2007. – №4. – С. 118–121.
7. Шитюк, М.М. Антоюк Андрій Данилович. Слава і гордість Миколаївщини [Текст]: навч. посібн. / М.М. Шитюк, Е. Г. Горбуров, К.Е. Горбуров. – Миколаїв, 2012. – С. 11-14.
8. Январев, Э. И. Целебная лазур. Журнальный столик. Избранные эссе документальне рассказы [Текст] / Э.И. Январев. – Николаев, 2010. – С. 298 – 301.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ

Всеукраїнської науково-практичної конференції «Феномен особистості та творчості Т.Г.Шевченка в сучасному культурологічному просторі»

Посвідчення № 127 від 13 лютого 2014 р. про реєстрацію проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Феномен особистості та творчості Т.Г. Шевченка в сучасному культурологічному просторі» видане Українським інститутом науково-технічної і економічної інформації (УкрІНТЕІ)

Редакційна колегія

Голова:

Федотова Н.В. – заслужений працівник культури України, доцент.

Члени редакційної колегії:

Прокопенко М.М. – к.е.н., доцент.

Чеботаєва О.М. – к.і.н., доцент.

Шуляк С.О. – к.п.н., доцент.

Доній В.С.

Технічний редактор:

Огієнко М.М. – к.т.н., доцент.

Надруковано у видавничому відділі Миколаївської філії
Київського національного університету
культури і мистецтв» вул. Декабристів, 17
тел. (0512) 47-11-40